

รายงานวิจัยในชั้นเรียนฉบับสมบูรณ์

เรื่อง ผลของกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติ
คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี

The Effects of Creative Drama Activities to Enhance Undergraduate Students'
Awareness of the Personal Data Protection Act

ธัญวดี กำจัดภัย

รุจโรจน์ แก้วอุไร

พฤศจิกายน 2568

รายงานวิจัยในชั้นเรียนฉบับสมบูรณ์

เรื่อง ผลของกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้เกี่ยวกับ
พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี

The Effects of Creative Drama Activities to Enhance Undergraduate Students'
Awareness of the Personal Data Protection Act

ธัญวดี กำจัดภัย

รุจโรจน์ แก้วอุไร

ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

สนับสนุนโดยงบประมาณรายได้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

ปีงบประมาณ 2568

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง ผลของกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี สามารถดำเนินการจนประสบความสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์และสนับสนุนเป็นอย่างดีจาก ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่ให้ความอนุเคราะห์อนุมัติงบประมาณจากเงินรายได้ ปีงบประมาณ 2568 เพื่อสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

ทั้งนี้ ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจ และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องต่อไป

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลของกิจกรรมละครสร้างสรรค์ต่อระดับความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 2) ศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการใช้กิจกรรมดังกล่าวในการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตปริญญาตรีสาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ จำนวน 55 คน ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 355131 กฎหมายและจริยธรรมเทคโนโลยีดิจิทัล ในภาคเรียนต้น ปีการศึกษา 2568 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบทดสอบความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อกิจกรรมละครสร้างสรรค์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาและการทดสอบ t-test แบบจับคู่ (Paired Sample t-test)

ผลการวิจัย พบว่า 1) คะแนนเฉลี่ยของระดับความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหลังเข้าร่วมกิจกรรมละครสร้างสรรค์ (19.15) สูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (18.24) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมละครสร้างสรรค์มีผลในการเพิ่มพูนความตระหนักรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) นิสิตมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.54 (s.d. = 0.79) สะท้อนว่านิสิตมีประสบการณ์เชิงบวกต่อการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมละครสร้างสรรค์

สรุปได้ว่า กิจกรรมละครสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความตระหนักรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มความเข้าใจในเนื้อหากฎหมาย แต่ยังส่งเสริมทักษะศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายวิชาที่มุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจและปฏิบัติได้อย่างมีจรรยาบรรณในยุคดิจิทัล

คำสำคัญ: กิจกรรมละครสร้างสรรค์, ความตระหนักรู้, พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

Abstract

This research, entitled "The Effects of Creative Drama Activities to Enhance Undergraduate Students' Awareness of the Personal Data Protection Act", aimed to (1) examine the impact of creative drama activities on undergraduate students' awareness of the Personal Data Protection Act (PDPA), and (2) assess their level of satisfaction with the use of such activities in teaching and learning. The study employed a one-group pretest-posttest design with 55 undergraduate students majoring in Digital Technology and Innovation for Learning who were enrolled in course 355131: Law and Ethics in Digital Technology during the first semester of the 2025 academic year. Research instruments included a PDPA awareness test and a satisfaction questionnaire regarding the creative drama activity. Data were analyzed using descriptive statistics and paired sample t-tests.

The findings revealed that the mean score of awareness after participating in the creative drama activity (19.15) was significantly higher than the pre-activity score (18.24) at the .05 significance level indicating that the intervention effectively enhanced students' legal awareness. Additionally, the average satisfaction score was 4.54 (S.D. = 0.79), classified as "higher," indicating positive learning experiences and strong acceptance of the teaching method.

In conclusion, creative drama is an effective instructional strategy for promoting awareness of data protection laws. It not only improves understanding of legal content but also fosters essential 21st-century skills such as critical thinking, communication, and teamwork. This aligns with the course objective of enabling learners to understand and apply ethical principles in the digital age.

Keywords: Creative Drama, Awareness, Personal Data Protection Act

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมา.....	1
วัตถุประสงค์.....	2
ขอบเขตการวิจัย.....	2
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
กรอบแนวความคิดของการวิจัย.....	3
บทที่ 2 เอกสารและแนวทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	4
แนวคิดเกี่ยวกับละครสร้างสรรค์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
แนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	11
กลุ่มประชากร.....	11
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	11
วิธีการดำเนินการวิจัย.....	12
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	12
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	12
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	14
ตอนที่ 1 ผลของกิจกรรมละครสร้างสรรค์ต่อระดับความตระหนักรู้เกี่ยวกับ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี.....	14
ตอนที่ 2 ผลความพึงพอใจต่อการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ในการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ของนิสิตปริญญาตรี.....	15
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	17

สรุปผลการวิจัย.....	17
อภิปรายผลการวิจัย.....	18
ข้อเสนอแนะ.....	20
Executive Summary.....	
บรรณานุกรม.....	
ภาคผนวก	

สารบัญภาพ

ภาพ

หน้า

1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....

3

สารบัญตาราง

ตาราง

หน้า

- 1 แสดงค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของผล
กิจกรรมละครสร้างสรรค์ต่อระดับความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครอง
ข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี..... 14
- 2 แสดงผลความพึงพอใจต่อการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ในการเรียนการสอน เพื่อ
ส่งเสริมการตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิต
ปริญญาตรี..... 15

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

ในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ข้อมูลส่วนบุคคลกลายเป็นทรัพยากรสำคัญทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของรัฐ การจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ทำให้ข้อมูลถูกเข้าถึงและนำไปใช้ได้ง่ายขึ้น ส่งผลให้สิทธิความเป็นส่วนตัวของประชาชนเสี่ยงต่อการถูกละเมิดมากขึ้นทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา (สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล, 2564) จากรายงานของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ETDA) พบว่า คนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยวันละกว่า 7 ชั่วโมง และมักเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ตระหนักถึงความเสี่ยง (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2565) ดังนั้น ประเทศไทยจึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (PDPA) ซึ่งกำหนดสิทธิของเจ้าของข้อมูล บทบาทของผู้ควบคุมข้อมูล และบทลงโทษทางกฎหมายสำหรับการใช้ข้อมูลโดยมิชอบ เพื่อยกระดับมาตรฐานการคุ้มครองข้อมูลของประเทศให้เทียบเท่าสากล

แม้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 จะมีผลบังคับใช้แล้ว แต่งานวิจัยและรายงานหลายชิ้นชี้ว่าความตระหนักรู้ของประชาชนทั่วไปและนิสิตระดับอุดมศึกษายังอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะนิสิตในสาขาที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีโอกาสทำงานด้านออกแบบ สร้างสรรค์ และเผยแพร่เนื้อหาดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรง (พรพิมล ศรีสุวรรณ, 2563) เนื้อหากฎหมายที่ซับซ้อนและวิธีการสอนแบบดั้งเดิมซึ่งมุ่งเน้นการบรรยายและการท่องจำ มักไม่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจภาพรวมของกฎหมายและผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง (ณัฐธยาน์ ทองประเสริฐ, 2565) รายวิชา 355131 กฎหมายและจริยธรรมเทคโนโลยีดิจิทัล จึงต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ตอบโจทย์ยุคดิจิทัล โดยผสมผสานเนื้อหากฎหมายกับวิธีการเรียนรู้ที่สร้างประสบการณ์ตรงและการเรียนรู้เชิงวิพากษ์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถตีความกฎหมายและประยุกต์ใช้ได้จริง

กิจกรรมละครสร้างสรรค์นับเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติที่ช่วยเสริมสร้างเจตคติและทักษะของผู้เรียนผ่านการสวมบทบาท การจำลองสถานการณ์ และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (วิทยากร สัมมาเผ่า, 2562) วิธีการดังกล่าวช่วยแปลงกฎหมายที่เป็นนามธรรมให้จับต้องได้และใกล้ชิดกับผู้เรียนมากขึ้น ทำให้นิสิตเข้าใจผลกระทบของกฎหมายต่อชีวิตประจำวันและการทำงานได้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะในประเด็นสิทธิ ข้อจำกัดทางกฎหมาย และจริยธรรมที่ต้องยึดถือ กิจกรรมละครสร้างสรรค์ยังช่วยลดทัศนคติว่าการเรียนกฎหมายเป็น

เรื่องยากหรือน่าเบื่อ สร้างแรงจูงใจในการเรียน และส่งผลให้ผู้เรียนตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อการจัดการข้อมูลส่วนบุคคลในฐานะนักออกแบบและผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมดิจิทัลในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล, 2564)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลของกิจกรรมละครสร้างสรรค์ต่อระดับความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ในการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษาเฉพาะการส่งเสริมความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ผ่านกิจกรรมละครสร้างสรรค์ โดยเนื้อหากิจกรรมมุ่งเน้นประเด็นหลัก ได้แก่ สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูล หลักเกณฑ์การเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลอย่างถูกต้องตามกฎหมาย การประยุกต์ใช้หลักการของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในบริบทการใช้ชีวิตประจำวัน อย่างเหมาะสม

ประชากร/ กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตปริญญาตรี หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ จำนวน 55 คน ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 355131 กฎหมายและจริยธรรมเทคโนโลยีดิจิทัล ในภาคเรียนต้น ปีการศึกษา 2568

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ กิจกรรมละครสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ตัวแปรตาม ระดับความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และความพึงพอใจต่อกิจกรรมละครสร้างสรรค์ของนิสิตปริญญาตรี

นิยามศัพท์เฉพาะ

กิจกรรมละครสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ผ่านการแสดงบทบาทสมมติ การจำลองสถานการณ์ และการสร้างสรรค์เรื่องราวใหม่ โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติและการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ และการตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 รวมถึงการรับรู้ผลกระทบและข้อจำกัดในการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองและผู้อื่น

ผลของกิจกรรมละครสร้างสรรค์ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในระดับความตระหนักรู้ของนิสิตเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นภายหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมละครสร้างสรรค์ โดยพิจารณาจากความแตกต่างของคะแนนแบบทดสอบก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม และการตอบแบบสอบถามความพึงพอใจ

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (PDPA) หมายถึง กฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลธรรมดา โดยกำหนดหลักเกณฑ์การเก็บรวบรวม ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลอย่างถูกต้องและเป็นธรรม รวมทั้งบทลงโทษสำหรับการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล

ความพึงพอใจต่อกิจกรรมละครสร้างสรรค์ หมายถึง ระดับความรู้สึกพึงพอใจของนิสิตปริญญาตรีที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

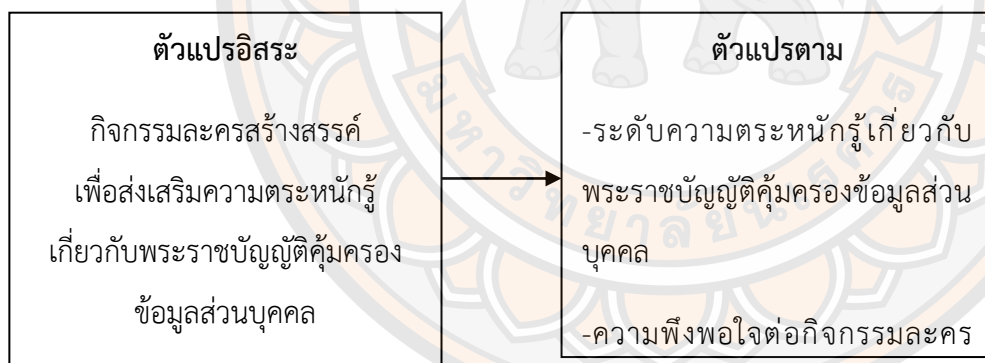
1. ด้านผู้เรียน นิสิตจะได้รับความรู้ ความเข้าใจ และเกิดความตระหนักรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงานด้านเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเหมาะสมและมีจรรยาบรรณ

2. ด้านกระบวนการเรียนการสอน ผู้สอนและสาขาวิชาจะได้แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรูปแบบละครสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นนวัตกรรมการสอนที่ช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ทำให้เนื้อหากฎหมายที่เป็นนามธรรมเข้าใจง่ายขึ้น และสามารถประยุกต์ใช้กับรายวิชาอื่น ๆ ได้

3. ด้านการพัฒนาหลักสูตร ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงเพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงเนื้อหา รูปแบบการจัดกิจกรรม รวมถึงการพัฒนารายวิชา 355131 กฎหมายและจริยธรรมเทคโนโลยีดิจิทัล ให้มีความสอดคล้องกับยุคดิจิทัลและแนวทางการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. ด้านวิชาการ งานวิจัยนี้จะเป็นองค์ความรู้ตัวอย่างในการนำกิจกรรมละครสร้างสรรค์ไปประยุกต์ใช้ในวิชาอื่น ๆ หรือในการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านกฎหมายและจริยธรรมดิจิทัลในวงกว้าง อาจใช้เป็นต้นแบบต่อยอดในการวิจัยในชั้นเรียนหรือโครงการบริการวิชาการแก่สังคมในอนาคต

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง “ผลของกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี” ผู้วิจัยได้ศึกษาการทบทวนวรรณกรรม/สารสนเทศ (Information) ที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบในการออกแบบกิจกรรมและวิเคราะห์ผล ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับละครสร้างสรรค์ และแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้อย่างถูกต้อง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันและวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมการเรียนรู้ ทั้งนี้ แนวคิดเชิงทฤษฎีที่นำมาใช้นั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายวิชา 355131 กฎหมายและจริยธรรมเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจและปฏิบัติได้อย่างมีจรรยาบรรณในยุคดิจิทัล สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับละครสร้างสรรค์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. แนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับละครสร้างสรรค์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ละครสร้างสรรค์ (Creative Drama) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ศิลปะการละครเป็นเครื่องมือหลัก เพื่อส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะทางสังคมและอารมณ์ รวมถึงทัศนคติของผู้เรียนผ่านกิจกรรมการแสดง บทบาทสมมติ การจำลองสถานการณ์จริง การเล่าเรื่องร่วมกัน และการสร้างสรรค์เรื่องราวจากประสบการณ์ของตนเอง โดยมีจุดเด่นอยู่ที่การเน้น “กระบวนการ” ของการเรียนรู้มากกว่าผลผลิตทางศิลปะที่สมบูรณ์แบบ (Heathcote & Bolton, 1995) แนวทางนี้ไม่ได้มุ่งหมายเพื่อการฝึกซ้อมหรือการแสดงบนเวที แต่เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เปิดกว้าง ปลอดภัยทางจิตใจ (Safe Space) ให้ผู้เรียนสามารถสำรวจความคิด เข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น รวมถึงตั้งคำถามต่อสังคมผ่านบทบาทที่พวกเขาเลือกสวมใส่ (Bolton, 1999) แนวคิด “ละครสร้างสรรค์” (Creative Drama) ไม่ได้เกิดขึ้นทันทีในยุคปัจจุบัน แต่มีรากฐานมาจากการผสมผสานระหว่างความคิดด้านการละคร จิตวิทยาการศึกษา และปรัชญาการเรียนรู้แบบประสบการณ์ (Experiential Learning)

ในช่วง ค.ศ. 1920–1950 เป็นการเริ่มต้นของ “ละครเพื่อเด็ก” แนวคิดแรกเริ่มของละครสร้างสรรค์เริ่มปรากฏในสหรัฐอเมริกาและยุโรปเมื่อผู้ให้การศึกษาเริ่มตั้งคำถามต่อระบบการเรียนรู้แบบท่องจำ และหันมาสนใจศักยภาพของ “การเล่น” (play) ในการพัฒนาเด็ก Winifred Ward (1884–1975) เป็นนักการศึกษาชาวอเมริกัน ได้ริเริ่มใช้ “Creative Dramatics” ในโรงเรียนมัธยมชิคาโกในช่วงปี 1920 เน้นให้เด็กเล่าเรื่องผ่านการเคลื่อนไหว การใช้เสียง และการจินตนาการ โดยไม่มีการท่องบทหรือแสดงบนเวที และมีผลงานสำคัญคือ Creative Dramatics (1930) ซึ่งเป็นหนังสือแรกที่นิยามละครสร้างสรรค์ว่า “กิจกรรมละครที่ไม่มีผู้ชม ไม่มีเวที แต่เน้นประสบการณ์ของผู้เรียน” (Ward, 1930) อาจกล่าวได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการแยก “ละครเพื่อการศึกษา” ออกจาก “ละครเพื่อการแสดง”

ในปี ค.ศ. 1960–1980 ช่วงการพัฒนาเชิงทฤษฎี มีการเชื่อมโยงกับจิตวิทยาและปรัชญาการเรียนรู้ ในช่วงนี้ แนวคิดละครสร้างสรรค์ได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีการเรียนรู้สมัยใหม่ โดยเฉพาะแนวคิดของ John Dewey ที่ว่า “การเรียนรู้ที่มีความหมายเกิดจากประสบการณ์” และ Jean Piaget ที่เน้นพัฒนาการทางปัญญาผ่านการเล่น Brian Way ผู้ร่วมก่อตั้ง Drama Centre ในลอนดอน ได้เสนอว่า ละครในห้องเรียนควรเป็น “พื้นที่ทดลองชีวิต” ที่เด็กสามารถลองผิดลองถูกโดยไม่กลัวการตัดสิน (Way, 1967) Gavin Bolton ได้พัฒนาแนวคิด Drama as a Learning Medium ที่ชี้ให้เห็นว่า ละครไม่ใช่ศิลปะสำหรับชม แต่เป็น “เครื่องมือคิด” (thinking tool) ที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจโลกซับซ้อนผ่านการสวมบทบาท (Bolton, 1979) จึงทำให้เห็นว่าในช่วงนี้ละครสร้างสรรค์เริ่มถูกมองว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ ไม่ใช่เพียงกิจกรรมเสริม

ในปี ค.ศ. 1980–2000 เป็นช่วงการปฏิวัติแนวคิด Mantle of the Expert และละครเพื่อจริยธรรม ยุคนี้เป็นยุคทองของละครสร้างสรรค์ในวงการศึกษา โดยเฉพาะจากผลงานของนักวิชาการอังกฤษที่เปลี่ยนมุมมองการสอนอย่างสิ้นเชิง Dorothy Heathcote (1926–2011) ครูละครผู้ยิ่งใหญ่จากมหาวิทยาลัย Newcastle ได้สร้างนวัตกรรม Mantle of the Expert แนวคิดนี้ให้ผู้เรียนสวมบทบาทผู้เชี่ยวชาญ เช่น นักโบราณคดี วิศวกร หรือผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน เพื่อแก้ปัญหาในสถานการณ์จำลอง ผู้เรียนต้องใช้ทักษะหลายด้าน เช่น การวิเคราะห์ข้อมูล จริยธรรม ความร่วมมือ ซึ่งสอดคล้องกับการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Heathcote & Bolton, 1995) ในขณะที่ Cecily O'Neill (1995) ได้พัฒนารอบ Process Drama ที่เน้นการสร้างเรื่องราวร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน โดยไม่มีบทสรุปตายตัว ช่วยส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์และการสะท้อนคิดลึก จากแนวคิดนี้ส่งผลให้ละครสร้างสรรค์ถูกนำไปใช้ในวิชาที่ไม่เกี่ยวกับศิลปะ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และจริยธรรม

ในประเทศไทย แนวคิดละครสร้างสรรค์เริ่มได้รับการศึกษาอย่างเป็นระบบตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 2540 โดยนักวิชาการไทยที่ไม่เพียงแต่นำเข้าแนวคิด แต่ดัดแปลงบริบท (localized) ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม ค่านิยม และเป้าหมายการศึกษาของไทย โดย สุชาดา ศิริวนารังสรรค์ นักการศึกษาไทยที่เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ผ่าน

ประสบการณ์และอารมณ์ เป็นหนึ่งในผู้บุกเบิกการวิจัยและประยุกต์ละครสร้างสรรค์ในบริบทไทย ในงานวิจัยของ สุชาติ (2557) แสดงให้เห็นถึง การใช้ละครเพื่อการศึกษาในวิชาคุณธรรมช่วยให้นักเรียนเข้าใจผู้อื่น และตัดสินใจอย่างมีจริยธรรม ได้ดีกว่าการสอนแบบบรรยาย เน้นการสร้างพื้นที่ปลอดภัยทางจิตใจ ผ่านการใช้สัญลักษณ์แทน การพูดตรง และการเคารพโครงสร้างทางสังคมแบบไทย ต่อมา สุทธิพร กาญจนมยุร (2560) ได้ขยายแนวคิดนี้สู่การพัฒนาทักษะชีวิตอย่างเป็นระบบ ในงานวิจัยเรื่อง การใช้กระบวนการละครเพื่อการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ผู้เรียนที่ผ่านกระบวนการละครสามารถ แสดงความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) ได้ดีขึ้น สื่อสารอย่างสร้างสรรค์เมื่อเผชิญความขัดแย้ง เข้าใจแนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชน และ ความรับผิดชอบ ผ่านการจำลองสถานการณ์จริง โดยใช้กรอบ Process Drama ของ O'Neill (1995) และ Mantle of the Expert ของ Heathcote (1995) แต่ปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย เช่น การใช้บทบาทผู้ดูแล ครอบครัว หรือ ผู้จัดการชุมชน แทนการเป็นนักกฎหมายหรือผู้เชี่ยวชาญตะวันตก จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า ละครสร้างสรรค์ในไทยไม่ใช่การคัดลอกจากต่างชาติ แต่ถูกปรับเปลี่ยนและแปลงบริบท (localized) ให้สอดคล้องกับค่านิยม วัฒนธรรม และเป้าหมายการเรียนรู้ของไทย เป็นการสร้างความรู้ใหม่จากบริบทไทย ดังนั้น แนวคิด ละครสร้างสรรค์จึงไม่ได้หยุดนิ่ง แต่พัฒนาต่อเนื่องจาก กิจกรรมเล่นสู่กระบวนการคิดเชิงซับซ้อน และในปัจจุบัน กลายเป็นเครื่องมือทางการศึกษาที่มีศักยภาพในการพัฒนา ความเข้าใจเชิงลึก ทักษะศตวรรษที่ 21 และ คุณลักษณะทางจริยธรรม อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเมื่อได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับบริบททาง วัฒนธรรมของผู้เรียน

สำหรับการศึกษาไทย ละครสร้างสรรค์ได้รับการนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พ.ศ. 2560 ซึ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะชีวิตและคุณธรรม ในงานวิจัยของ สุชาติ ศิริวนา รังสรรค์ (2557) พบว่า การใช้ละครในชั้นเรียนช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการสื่อสารอย่างมีเหตุผล แสดงความเห็นอกเห็นใจ และตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ โดยเฉพาะในบริบทของการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมและ จริยธรรม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของวิชาที่ต้องอาศัยการสะท้อนคิดและการมีส่วนร่วมทางอารมณ์

นอกจากนี้ ทักษะที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ผ่านละครสร้างสรรค์ เช่น การสื่อสาร การคิดเชิงวิพากษ์ การ แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และการทำงานร่วมกัน ล้วนสอดคล้องกับทักษะที่เรียกว่า “ทักษะศตวรรษที่ 21” (21st Century Skills) ซึ่งได้รับการระบุอย่างชัดเจนโดย Tony Wagner (2008) จาก Harvard University ว่าเป็น ทักษะจำเป็นสำหรับการเรียนรู้และการดำรงชีวิตในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แม้ว่า Wagner จะไม่ได้กล่าวถึง “ละครสร้างสรรค์” โดยตรง แต่แนวคิดของเขาเกี่ยวกับ การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ (Experiential Learning) และการสร้างนวัตกรรมผ่านการร่วมมือ นั้น สามารถเชื่อมโยงกับหลักการของละครสร้างสรรค์ได้อย่างมีเหตุผล เพราะ

ทั้งสองแนวทางต่างยึดหลักว่า การเรียนรู้ที่มีความหมายเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้ทำ ได้คิด และได้สะท้อน (Wagner, 2008)

ดังนั้น ละครสร้างสรรค์จึงไม่ใช่เพียงกิจกรรมทางศิลปะ แต่เป็นกระบวนการทางการศึกษาที่สามารถพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา ความรู้สึก และคุณธรรมของผู้เรียนได้อย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะในบริบทของห้องเรียนไทยที่ต้องการวิธีการสอนที่ตอบโจทย์การพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศได้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของการใช้ละครสร้างสรรค์ (Creative Drama) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในหลายมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาทักษะเชิงสังคม ความเข้าใจเชิงจริยธรรม และการมีส่วนร่วมทางปัญญาของผู้เรียน งานของ Heathcote และ Bolton (1995) ได้เสนอกรอบแนวคิด Mantle of the Expert ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการใช้ละครสร้างสรรค์ในห้องเรียน โดยให้ผู้เรียนรับบทเป็น “ผู้เชี่ยวชาญ” ที่ต้องแก้ไขปัญหาในสถานการณ์จำลอง เช่น การเป็นนักวิจัย นักกฎหมาย หรือผู้จัดการโครงการ ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนต้องใช้การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การวิเคราะห์ข้อมูล และการพิจารณาผลกระทบทางจริยธรรมอย่างลึกซึ้ง (Heathcote & Bolton, 1995)

ในบริบทของการศึกษาไทย งานวิจัยของ สุชาดา ศิริวนารังสรรค์ (2557) ได้ศึกษาการใช้ละครสร้างสรรค์ในการสอนเรื่องคุณธรรมในระดับมัธยมศึกษา และพบว่า ผู้เรียนสามารถเข้าใจประเด็นจริยธรรมและกฎหมายผ่านการจำลองสถานการณ์ได้ดีกว่าการเรียนรู้แบบบรรยายเพียงอย่างเดียว เนื่องจากละครสร้างสรรค์เปิดโอกาสให้ผู้เรียน “สัมผัส” ความรู้สึกของผู้อื่น สะท้อนคิดเกี่ยวกับทางเลือกทางจริยธรรม และตั้งคำถามต่อโครงสร้างทางสังคมอย่างมีสติ

อย่างไรก็ตาม การใช้ละครสร้างสรรค์ยังเผชิญกับข้อถกเถียงทางทฤษฎีและปฏิบัติ หนึ่งในประเด็นคือ แม้ละครสร้างสรรค์จะเน้น “กระบวนการ” มากกว่า “ผลงานสุดท้าย” (Bolton, 1984) แต่การมุ่งเน้นนี้อาจทำให้ผู้สอนและผู้ประเมินพบความยากในการวัดผลลัพธ์ทางการเรียนรู้บางด้าน เช่น ทักษะด้านอารมณ์ ความเข้าใจเชิงจริยธรรม หรือการสะท้อนคิด ซึ่งเป็นผลลัพธ์ที่ซับซ้อนและไม่สามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียว (O'Neill, 1995)

นอกจากนี้ O'Neill (1995) ยังชี้ให้เห็นว่า การใช้ละครสร้างสรรค์ในห้องเรียนต้องคำนึงถึงบริบททางวัฒนธรรมของผู้เรียน เพราะในบางสังคม การแสดงออกทางกายภาพ การพูดอย่างตรงไปตรงมา หรือการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์อาจถูกจำกัดด้วยค่านิยมทางสังคม เช่น ความเคารพต่อผู้มีอำนาจ หรือการหลีกเลี่ยงการขัดแย้ง ซึ่งอาจส่งผลต่อความกล้าในการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

แม้จะมีข้อจำกัดเหล่านี้ งานวิจัยร่วมสมัยยังยืนยันว่า ละครสร้างสรรค์ยังคงเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ที่ทรงพลังเมื่อได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมและสังคมของผู้เรียน โดยเฉพาะในระบบการศึกษาไทยที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและค่านิยม แนวทางนี้สามารถปรับให้เหมาะสมผ่านการใช้บทบาทสมมติที่อ่อนโยน การใช้สัญลักษณ์แทนการพูดตรง และการสร้างพื้นที่ปลอดภัยทางจิตใจ (Safe Space) ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกได้อย่างมีความหมาย โดยไม่ขัดกับคุณค่าทางวัฒนธรรม (Heathcote & Bolton, 1995; สุขาดา ศิริวนารังสรรค์, 2557)

สำหรับงานวิจัยนี้ แนวคิดละครสร้างสรรค์ถูกนำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชา 355131 กฎหมายและจริยธรรมเทคโนโลยีดิจิทัล โดยเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้สวมบทบาท ในสถานการณ์จำลองที่เกี่ยวข้องกับการใช้และการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 การใช้ละครสร้างสรรค์จะช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจ เจตนารมณ์ของกฎหมาย ผ่านการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ สะท้อนคิด และแลกเปลี่ยนมุมมองเชิงจริยธรรม ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของ Kolb (1984) ที่มุ่งให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่จากประสบการณ์จริง ทำให้เกิด ความตระหนักรู้ทางกฎหมายและจริยธรรมข้อมูลส่วนบุคคล อย่างเป็นรูปธรรมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในฐานะนักเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ในอนาคต

แนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning Theory) ของ Kolb (1984) มีรากฐานจากแนวทางของ Dewey, Piaget และ Lewin ที่เชื่อว่ามนุษย์เรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อได้เชื่อมโยงประสบการณ์ตรงกับการสะท้อนคิดและการลงมือปฏิบัติจริง เป็นกรอบทฤษฎีสำคัญที่ส่งอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา และการศึกษาอาชีวศึกษาอย่างยาวนาน วงจรการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของ Kolb ประกอบด้วย 4 ขั้น คือ Concrete Experience (ประสบการณ์ตรง) Reflective Observation (การสังเกตและสะท้อนคิด) Abstract Conceptualization (การสร้างแนวคิดนามธรรม) และ Active Experimentation (การทดลองนำไปใช้) โดยผู้เรียนจะต้องหมุนเวียนผ่านขั้นตอนเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งและสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Kolb, 1984, 2005) แนวคิดนี้ยังคงถูกประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในบริบทของการศึกษาดิจิทัล การเรียนรู้แบบบูรณาการ และการพัฒนาทักษะวิชาชีพ พร้อมกับการปรับให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีใหม่ ได้แก่ VR, Simulation และ Project-Based Learning

แม้แนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของ Kolb จะได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ในงานวิจัยด้านการศึกษา การฝึกอบรม และการพัฒนาทักษะวิชาชีพ แต่ก็มีข้อถกเถียงสำคัญ เช่น บางงานวิจัย

ตั้งข้อสังเกตว่า โมเดล 4 ขั้นของ Kolb อาจไม่ครอบคลุมความซับซ้อนของการเรียนรู้จริงในบางบริบท เพราะผู้เรียนบางกลุ่มอาจไม่สามารถเข้าถึงทุกขั้นตอนของวงจรได้อย่างเป็นระบบ (Jarvis, 1987) นอกจากนี้ Moon (1999) ยังชี้ว่า กระบวนการสะท้อนคิด (Reflection) ในแนวคิดของ Kolb ยังมีลักษณะกว้างและอาจคลาดเคลื่อนเมื่อนำไปใช้งานจริง ทำให้ผู้สอนต้องออกแบบกิจกรรมอย่างรอบคอบเพื่อให้เกิดการสะท้อนคิดที่มีคุณภาพ อีกทั้งยังมีการวิพากษ์ว่าทฤษฎีนี้มุ่งเน้นไปที่ประสบการณ์ปัจเจกมากเกินไป อาจไม่ครอบคลุมมิติทางสังคม วัฒนธรรม และอำนาจที่แฝงอยู่ในการเรียนรู้ (Merriam, Caffarella, & Baumgartner, 2007) อย่างไรก็ตาม หลักฐานเชิงประจักษ์จากงานวิจัยจำนวนมากยืนยันว่าการจัดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ช่วยพัฒนาความเข้าใจและทักษะได้ดีกว่าการเรียนรู้เชิงทฤษฎีเพียงอย่างเดียว อาทิเช่น งานของ Charles M. Itin (1999) พบว่า ผู้เรียนที่ผ่านการเรียนรู้เชิงประสบการณ์มีความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาสูงขึ้น ขณะที่ David Beard และ Neil Wilson (2013) ชี้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมจริง มีผลต่อการสร้างเจตคติและพฤติกรรม

ขณะเดียวกัน แม้เทคโนโลยีเสมือนจริง (Virtual Reality) จะได้รับการนำเสนอในบางงานวิจัยว่าสามารถจำลองประสบการณ์ทางการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Smith & Jones, 2022) แต่ก็ยังไม่มีหลักฐานยืนยันจากแหล่งข้อมูลที่ตรวจสอบได้ในบริบทไทย อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์จริงที่พบว่า การหลอกลวงออนไลน์และการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Transactions Development Agency) หรือ ETDA พบว่า มีผู้ร้องเรียนปัญหาออนไลน์จำนวนมากในช่วงครึ่งปีแรกของปี ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการส่งเสริม “ความตระหนักรู้” ด้านกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคลแก่เยาวชนและนิสิตมหาวิทยาลัยอย่างเร่งด่วน (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2568)

ในบริบทนี้ การใช้ละครสร้างสรรค์ในห้องเรียน ยังคงมีข้อได้เปรียบสำคัญ เนื่องจากสามารถกระตุ้นการสื่อสาร การสะท้อนคิด และการแลกเปลี่ยนมุมมองเชิงอารมณ์อย่างเป็นธรรมชาติ ผ่านการสวมบทบาทในสถานการณ์จำลองที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง เช่น การแสดงบทบาทของผู้ถูกละเมิดข้อมูล หรือผู้ที่แชร์ข้อมูลโดยไม่รู้ตัว ซึ่งช่วยให้ผู้เรียน “สัมผัส” ผลกระทบจากการกระทำของตนเองโดยตรง แม้จะมีข้อถกเถียงจาก O'Neill (1995) กล่าวว่า การเปิดเผยทางอารมณ์อาจขัดกับค่านิยมทางสังคมในบางวัฒนธรรม แต่งานวิจัยนี้จึงออกแบบกิจกรรมละครแบบอ่อนโยน เช่น การเล่าเรื่องผ่านตัวละคร หรือการใช้สัญลักษณ์แทนการสวมบทบาทโดยตรง เพื่อรักษา “พื้นที่ปลอดภัยทางจิตใจ” (Safe Space) ไว้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมใช้เครื่องมือประเมินแบบคุณภาพ (Qualitative Instruments) เช่น การเขียนสะท้อนคิด การสัมภาษณ์กลุ่ม หรือแบบสังเกตพฤติกรรม แทนการวัดผลด้วยแบบทดสอบปรนัย เพื่อประเมิน “ความตระหนักรู้” ในระดับลึกที่แท้จริง ซึ่งรวมถึงความเข้าใจเชิงเจตคติ อารมณ์ และการตัดสินใจ เชิงจริยธรรม

แนวทางนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Kolb (1984) ที่ว่า “การเรียนรู้ที่มีความหมายเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้ ทำ ได้คิด และได้สะท้อน” จึงเป็นการออกแบบกิจกรรมที่ตอบโจทย์ทั้งทางทฤษฎี การประเมิน และบริบททางสังคม ของไทยอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่ทุกคนคือ “ผู้ผลิตข้อมูล” และต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของ ตนเองในโลกออนไลน์

นอกจากนี้ งานวิจัยในบริบทไทย ช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2564–2568) แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้เชิง ประสบการณ์ผ่านกิจกรรมจำลองสถานการณ์ ได้แก่ การใช้กรณีศึกษา โครงการจำลองธุรกิจ หรือการเรียนรู้ผ่าน การสะท้อนคิด มีประสิทธิภาพสูงในการส่งเสริมความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับประเด็นจริยธรรมและกฎหมาย ปรากฏ ในงานของ จิตติมา ศรีสุข (2564) พบว่านักศึกษาวิศวกรรมเข้าใจเจตนารมณ์ของจริยธรรมทางวิชาชีพได้ดีขึ้นเมื่อได้ สัมผัสสถานการณ์จริงผ่านการจำลอง ขณะที่ ธนกร ใจดี และชนิกานต์ แก้วมณี (2567) พบว่าการจำลองบทบาท ผู้บริหารที่ต้องเลือกระหว่างผลกำไรกับการปกป้องข้อมูลลูกค้าช่วยพัฒนาทักษะการตัดสินใจเชิงจริยธรรมอย่างมี นัยสำคัญ แม้จะมีงานวิจัยของ ปวีณา วงศ์วรรณ และสุรัชย์ แสงอรุณ (2566) และ สมชาย ชาญชัย และวรรณา ปัญญา (2568) ยืนยันว่าการสะท้อนคิดอย่างเป็นระบบสามารถเสริมสร้างความตระหนักรู้ในบริบททางวิชาการได้ ดีกว่าการเรียนรู้แบบบรรยาย แต่ยังไม่มียานวิจัยใดในประเทศไทยที่ประยุกต์ “ละครสร้างสรรค์” โดยตรงเพื่อส่งเสริม ความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ในกลุ่มนิสิตปริญญาตรี ซึ่งเป็น ช่องว่างทางวิชาการที่งานวิจัยนี้มีศักยภาพเติมเต็ม

สำหรับงานวิจัยนี้ แนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ถูกนำมาเป็นกรอบเพื่อออกแบบกิจกรรมละคร สร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับวงจรการเรียนรู้ของ Kolb โดยกิจกรรมเริ่มจากการสร้าง Concrete Experience ผ่าน สถานการณ์จำลองและการสวมบทบาท จากนั้นนิสิตจะได้ Reflective Observation ผ่านการสะท้อนคิดและ อภิปรายกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนมุมมองเชิงกฎหมายและจริยธรรม ต่อด้วย Abstract Conceptualization เพื่อ เชื่อมโยงข้อค้นพบสู่หลักการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และปิดท้ายด้วย Active Experimentation ผ่านการออกแบบแนวทางการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลอย่างถูกต้องในสถานการณ์จริงในวิชาชีพ เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมการเรียนรู้ แนวทางนี้คาดว่าจะช่วยให้นิสิตเกิดความเข้าใจเชิงลึกและความตระหนัก รู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้อย่างแท้จริง และลดทัศนคติว่ากฎหมายเป็น เนื้อหาที่เข้าใจยากและต้องท่องจำเพียงอย่างเดียว

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “ผลของกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี” ได้ดำเนินการดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. วิธีการดำเนินการในการวิจัย
4. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้คือ นิสิตปริญญาตรี หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ จำนวน 55 คน ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 355131 กฎหมายและจริยธรรมเทคโนโลยีดิจิทัล ในภาคเรียนต้น ปีการศึกษา 2568

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. กิจกรรมละครสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี

วิธีการสร้าง กิจกรรมละครสร้างสรรค์ถูกออกแบบภายใต้กรอบแนวคิด การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของ Kolb (1984) และ แนวคิดละครสร้างสรรค์ของ Heathcote & Bolton (1995) โดยมุ่งเน้นให้นิสิตได้แสดงออกอย่างอิสระ

การตรวจสอบคุณภาพ การสังเกตพฤติกรรม และการสะท้อนคิดของนิสิต ได้แก่ ความเข้าใจเชิงเจตคติ อารมณ์ และการตัดสินใจเชิงจริยธรรม

2. แบบทดสอบวัดระดับความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

วิธีการสร้าง จัดทำแบบทดสอบโดยอิงจากเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของรายวิชา 355131 กฎหมาย และจริยธรรมเทคโนโลยีดิจิทัล พร้อมทั้งศึกษาจากตัวอย่างข้อสอบและเอกสารทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

การตรวจสอบคุณภาพ ใช้วิธีประเมินความตรง (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย และการวิจัยด้านการศึกษา ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาและความชัดเจนของคำถาม

3. แบบสอบถามวัดความพึงพอใจต่อกิจกรรมละครสร้างสรรค์

วิธีการสร้าง พัฒนาแบบสอบถามโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Likert scale) 5 ระดับ ตั้งคำถามครอบคลุมมิติด้านความน่าสนใจ ความเหมาะสมของกิจกรรม และความรู้สึกต่อการเรียนรู้

การตรวจสอบคุณภาพ ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินผลทางการศึกษาและสื่อการสอนตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของคำถาม ทดสอบนำร่องเพื่อวัดความชัดเจนและความสะดวกในการตอบ

วิธีการดำเนินการในการวิจัย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เตรียมเครื่องมือวิจัย

- พัฒนาแบบทดสอบวัดระดับความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
- จัดทำแบบสอบถามวัดความพึงพอใจต่อกิจกรรมละครสร้างสรรค์
- ทดสอบเครื่องมือกับกลุ่มนิสิตตัวอย่างขนาดเล็ก เพื่อปรับปรุงและตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ

2. การเก็บข้อมูลก่อนเข้าร่วมกิจกรรม (Pre-test)

- แจกแบบทดสอบวัดความตระหนักรู้ให้กับนิสิตกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดก่อนเริ่มกิจกรรมละครสร้างสรรค์
- อธิบายวัตถุประสงค์และวิธีการทำแบบทดสอบอย่างชัดเจน

3. ดำเนินกิจกรรมละครสร้างสรรค์

- จัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ตามที่ออกแบบไว้ในรายวิชา 355131 กฎหมายและจริยธรรม เทคโนโลยีดิจิทัล

- ผู้สอนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรม โดยให้นิสิตมีส่วนร่วมในการสวมบทบาทและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

4. การเก็บข้อมูลหลังเข้าร่วมกิจกรรม (Post-test)

- แจกแบบทดสอบวัดความตระหนักรู้ชุดเดียวกับ Pre-test ให้นิสิตทำหลังสิ้นสุดกิจกรรม ละครสร้างสรรค์ทันที

- แจกแบบสอบถามวัดความพึงพอใจต่อกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เพื่อเก็บข้อมูลความคิดเห็น และความรู้สึกของนิสิต

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในงานวิจัยนี้ จะใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อสรุป ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและแสดงระดับความพึงพอใจของนิสิตต่อกิจกรรมละครสร้างสรรค์ ส่วนในการ วิเคราะห์ผลของกิจกรรมละครสร้างสรรค์ต่อความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล จะใช้การทดสอบ t-test แบบจับคู่ (Paired Sample t-test) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความตระหนักรู้ ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิจัย เรื่อง “ผลของกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี” ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นสำคัญในการวิจัยมีสาระสำคัญ 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลของกิจกรรมละครสร้างสรรค์ต่อระดับความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี

ตอนที่ 2 ผลความพึงพอใจต่อการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ในการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี

ตอนที่ 1 ผลของกิจกรรมละครสร้างสรรค์ต่อระดับความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของผลกิจกรรมละครสร้างสรรค์ต่อระดับความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี จำนวน 55 คน วิเคราะห์ผลของกิจกรรมละครสร้างสรรค์ต่อความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล จะใช้การทดสอบ t-test แบบจับคู่ (Paired Sample t-test) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความตระหนักรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

การทดสอบ	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{D}$	t	Sig.(1-tailed)
ก่อนเรียน	18.24	1.02			
หลังเรียน	19.15	0.87	0.91	3.42*	.001

จากตาราง 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนของนิสิตสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 19.15 คะแนน (คิดเป็นร้อยละ 95.75) ในขณะที่ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.24 คะแนน (คิดเป็นร้อยละ 91.20) ผลการทดสอบ พบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมละครสร้างสรรค์มีผลต่อการเพิ่มพูนความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตอย่างมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 2 ผลความพึงพอใจต่อการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ในการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการ
ตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี

ตาราง 2 แสดงผลความพึงพอใจต่อการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ในการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการ
ตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี จำนวน 55 คน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการประเมิน
1. เนื้อหากิจกรรมมีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้	4.67	0.75	มากที่สุด
2. วิธีการนำเสนอและการดำเนินกิจกรรมมีความน่าสนใจ	4.44	0.84	มาก
3. กิจกรรมละครสร้างสรรค์ ช่วยให้เข้าใจเกี่ยวกับ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562	4.63	0.80	มากที่สุด
4. กิจกรรมละครสร้างสรรค์ช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมของ ผู้เรียน	4.56	0.81	มากที่สุด
5. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.37	0.87	มาก
6. บรรยากาศการเรียนรู้ระหว่างกิจกรรมมีความเป็นกันเอง และเปิดกว้าง	4.56	0.80	มากที่สุด
7. อุปกรณ์และสื่อที่ใช้มีความเหมาะสมและเพียงพอ	4.44	0.84	มาก
8. กิจกรรมละครสร้างสรรค์ช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิง วิพากษ์	4.52	0.81	มากที่สุด
9. กิจกรรมละครสร้างสรรค์ช่วยพัฒนาทักษะการทำงานเป็น ทีม	4.63	0.76	มากที่สุด
10. กิจกรรมละครสร้างสรรค์ช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา เชิงสร้างสรรค์	4.52	0.83	มากที่สุด
11. ผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหากิจกรรมเป็นอย่างดี	4.63	0.76	มากที่สุด
12. ผู้สอนสามารถอธิบายและตอบคำถามได้อย่างชัดเจน	4.70	0.73	มากที่สุด
13. กิจกรรมละครสร้างสรรค์ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยง ความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงได้	4.63	0.76	มากที่สุด
14. กิจกรรมละครสร้างสรรค์ช่วยสร้างความตระหนักรู้ เกี่ยวกับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลอย่างถูกต้อง	4.63	0.76	มากที่สุด
15. กิจกรรมมีความแปลกใหม่และแตกต่างจากการเรียนปกติ ทำให้มีความสุขในการเรียนมากขึ้น	4.37	0.87	มาก

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการประเมิน
เฉลี่ย	4.54	0.79	มากที่สุด

จากตาราง 2 แสดงผลความพึงพอใจต่อการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ในการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี นิสิตมีระดับความพึงพอใจต่อกิจกรรมละครสร้างสรรค์โดยรวมอยู่ในระดับ **มากที่สุด** โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.54 (S.D. = 0.79) สะท้อนให้เห็นว่านิสิตมีประสบการณ์เชิงบวกอย่างชัดเจนต่อการเข้าร่วมกิจกรรมละครสร้างสรรค์ ความคิดของนิสิตมีความสอดคล้องกัน ไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งเป็นสัญญาณที่ดีว่ากิจกรรมนี้สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

โดยพิจารณาจากรายการประเมิน 15 รายการ พบว่า 9 รายการ มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับ **มากที่สุด** ได้แก่ เนื้อหากิจกรรมมีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (4.67) กิจกรรมละครสร้างสรรค์ช่วยให้เข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (4.63) กิจกรรมละครสร้างสรรค์ช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (4.56) บรรยากาศการเรียนรู้ระหว่างกิจกรรมมีความเป็นกันเองและเปิดกว้าง (4.56) กิจกรรมละครสร้างสรรค์ช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (4.52)) กิจกรรมละครสร้างสรรค์ช่วยพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม (4.63) กิจกรรมละครสร้างสรรค์ช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ (4.52) ผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหากิจกรรมเป็นอย่างดี (4.63) ผู้สอนสามารถอธิบายและตอบคำถามได้อย่างชัดเจน (4.70) กิจกรรมละครสร้างสรรค์ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ (4.63) กิจกรรมละครสร้างสรรค์ช่วยสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลอย่างถูกต้อง (4.63) และ 4 รายการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ **มาก** ได้แก่ วิธีการนำเสนอและการดำเนินกิจกรรมมีความน่าสนใจ (4.44) ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม (4.37) อุปกรณ์และสื่อที่ใช้มีความเหมาะสมและเพียงพอ (4.44) และกิจกรรมมีความแปลกใหม่และแตกต่างจากการเรียนปกติทำให้มีความสุขในการเรียนมากขึ้น (4.37) จากผลประเมินพบว่า นิสิตมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมละครสร้างสรรค์ในการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และมีความเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างชัดเจน ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ในระดับมากที่สุด ซึ่งสะท้อนว่ากิจกรรมดังกล่าวมีความเหมาะสม น่าสนใจ และเชื่อมโยงกับชีวิตจริงได้ดี

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง “ผลของกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี” ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ต้องการศึกษาผลของกิจกรรมละครสร้างสรรค์ต่อระดับความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และความพึงพอใจต่อการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ในการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี ภายใต้กรอบการวิจัย การใช้เครื่องมือวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูลสาระสำคัญ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ผลของกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี ผลการศึกษาพบว่า

1. ผลของกิจกรรมละครสร้างสรรค์ต่อระดับความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมละครสร้างสรรค์ส่งผลให้ระดับความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างชัดเจน โดยมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 19.15 (คิดเป็นร้อยละ 95.75) ในขณะที่ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.24 (คิดเป็นร้อยละ 91.20) การทดสอบด้วย Paired Sample t-test พบว่า ค่า $t = 3.42$, Sig. = 0.001 แสดงให้เห็นว่าผลของกิจกรรมละครสร้างสรรค์มีผลเพิ่มพูนความตระหนักรู้ในระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมละครสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมการเรียนรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความพึงพอใจต่อการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ในการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี การประเมินความพึงพอใจของนิสิตจากการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ในการเรียนการสอน พบว่า ระดับความพึงพอใจโดยรวมของนิสิตมีค่าเฉลี่ยสูงถึง 4.54 (S.D. = 0.79) แสดงถึงการตอบรับที่ดีจากกลุ่มเป้าหมายและแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมละครสร้างสรรค์สามารถสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้กับนิสิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความพึงพอใจในหลายๆ ด้าน ได้แก่ เนื้อหา กิจกรรม วิธีการนำเสนอ การกระตุ้นการมีส่วนร่วม และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่

เปิดกว้างและเป็นกันเอง ล้วนมีค่าเฉลี่ยในระดับ **มากที่สุด** โดยไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างความคิดเห็นของนิสิตในแต่ละด้านเนื้อหากิจกรรมมีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.67) กิจกรรมละครสร้างสรรค์ช่วยให้เข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (ค่าเฉลี่ย 4.63) กิจกรรมละครสร้างสรรค์ช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (ค่าเฉลี่ย 4.56) และกิจกรรมพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการทำงานเป็นทีม (ค่าเฉลี่ย 4.52 และ 4.63 ตามลำดับ)

ดังนั้น ผลการวิจัยของกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี สรุปได้ว่า กิจกรรมละครสร้างสรรค์ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มความเข้าใจในเรื่องของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างมีนัยสำคัญ แต่ยังได้รับการตอบรับเชิงบวกจากนิสิตในทุกด้าน ทั้งเนื้อหา กิจกรรม วิธีการจัดกิจกรรม บรรยากาศการเรียนรู้ และการพัฒนาทักษะสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายวิชาและเป้าหมายการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ผลของกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี อภิปรายผลการวิจัยได้จากผลการวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่า กิจกรรมละครสร้างสรรค์มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ของนิสิตปริญญาตรีทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการออกแบบกิจกรรม ได้แก่ แนวคิดละครสร้างสรรค์ (Creative Drama) และ แนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของ Kolb (1984) รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความสอดคล้องกับแนวคิดละครสร้างสรรค์ ผลการวิจัย พบว่า ระดับความตระหนักรู้เกี่ยวกับ PDPA ของนิสิตเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหลังเข้าร่วมกิจกรรม (ค่าเฉลี่ยหลังเรียน = 19.15, $p = 0.001$) สอดคล้องกับแนวคิดของ Heathcote และ Bolton (1995) ที่นิยามละครสร้างสรรค์ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้น การมีส่วนร่วมผ่านประสบการณ์โดยตรง โดยใช้เทคนิคการสวมบทบาท จำลองสถานการณ์ และการเล่าเรื่อง เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาเชิงลึกผ่านพื้นที่ปลอดภัยทางจิตใจ (Safe Space) ซึ่งช่วยลดอุปสรรคทางอารมณ์ในการเรียนรู้เนื้อหากฎหมายที่มักถูกมองว่าเป็นนามธรรมหรือซับซ้อน

ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Heathcote และ Bolton (1995) ที่เสนอว่า การเรียนรู้ผ่านกระบวนการสวมบทบาทและการจำลองสถานการณ์จริงสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนสัมผัส ผลกระทบจากการ

กระทำของตนเองได้อย่างลึกซึ้ง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างความตระหนักรู้ ไม่ใช่แค่ความรู้เพียงผิวเผิน กล่าวคือ นิสิตไม่เพียงเข้าใจเนื้อหาของกฎหมาย แต่สามารถเชื่อมโยงกับอารมณ์ ความรู้สึก และบริบททางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาดา ศิริวนารังสรรค์ (2557) ที่พบว่า การใช้ละครในการสอนเรื่องคุณธรรมช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจประเด็นจริยธรรมได้ดีกว่าการสอนแบบบรรยาย เพราะเปิดโอกาสให้สะท้อนคิด และตั้งคำถามต่อโครงสร้างทางสังคมอย่างมีสติ

แม้จะมีข้อถกเถียงทางทฤษฎีว่าละครสร้างสรรค์มุ่งเน้นกระบวนการมากกว่าผลงานจนอาจ ว่างเปล่าได้ (Bolton, 1984; O'Neill, 1995) หรืออาจถูกจำกัดด้วยบริบทวัฒนธรรม (Somers, 1996) แต่ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า เมื่อกิจกรรมถูกออกแบบให้เหมาะสมกับบริบทของนิสิตไทย โดยเฉพาะกลุ่มที่เรียนในสาขาเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ การใช้ละครสร้างสรรค์จึงสามารถเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงกฎหมายกับชีวิตจริงได้อย่างเป็นรูปธรรม

การสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ผลการวิจัยยังสนับสนุนแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของ Kolb (1984) อย่างชัดเจน กล่าวคือ กิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่ออกแบบขึ้นได้ครอบคลุมทั้ง 4 ขั้นตอนของวงจรการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 1 Concrete Experience นิสิตได้รับประสบการณ์ตรงผ่านสถานการณ์จำลอง ได้แก่ การถูกขอข้อมูลส่วนตัวโดยไม่ชอบธรรม หรือการโพสต์ข้อมูลผู้อื่นโดยไม่ได้รับความยินยอม

ขั้นตอนที่ 2 Reflective Observation นิสิตได้ร่วมอภิปรายและสะท้อนคิดถึงผลกระทบทางกฎหมาย และจริยธรรมของสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 Abstract Conceptualization จากการอภิปราย นิสิตสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์กับหลักการและบทบัญญัติของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้อย่างเป็นระบบ

ขั้นตอนที่ 4 Active Experimentation นิสิตสามารถออกแบบแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้องตาม PDPA ในบริบทวิชาชีพเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ที่เคารพสิทธิข้อมูลส่วนบุคคล

ผลลัพธ์ดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Beard และ Wilson (2013) ที่ชี้ว่า การเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์จริง มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรมอย่างยั่งยืน การที่นิสิตสามารถเข้าใจเจตนารมณ์ของกฎหมายมากกว่าการท่องบทบัญญัติ แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมนี้ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงจริยธรรม (ethical literacy) ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของ รายวิชา 355131 กฎหมายและจริยธรรมเทคโนโลยีดิจิทัล ที่มุ่งให้ผู้เรียนปฏิบัติได้อย่างมีจรรยาบรรณในยุคดิจิทัล การใช้ละครสร้างสรรค์จึงไม่

เพียงส่งเสริมความรู้ด้านกฎหมาย แต่ยังปลูกฝังค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเป็นทักษะจำเป็นสำหรับนักเทคโนโลยี หรือผู้พัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ในอนาคต

2. ความพึงพอใจต่อการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า นิสิตมีความพึงพอใจต่อการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 15 รายการประเมินโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.54 (S.D. = 0.79) ซึ่งสะท้อนว่า นิสิตส่วนใหญ่มีประสบการณ์เชิงบวกต่อการเรียนรู้รูปแบบนี้ โดยเฉพาะรายการที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้สอนสามารถอธิบายและตอบคำถามได้อย่างชัดเจน (4.70) และ กิจกรรมละครสร้างสรรค์ช่วยให้เข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (4.63) ซึ่งให้เห็นว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ไม่เพียงแต่น่าสนใจ แต่ยังมีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดเนื้อหาที่ซับซ้อนให้เข้าใจง่ายขึ้น ความพึงพอใจสูงในด้านการมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีม และการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิพร กาญจนมยุร (2560) ที่พบว่า การใช้กระบวนการละครสามารถพัฒนาทักษะชีวิต เช่น ความเห็นอกเห็นใจ การสื่อสาร และความรับผิดชอบต่ออย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Tony Wagner (2008) ที่ระบุว่า ทักษะศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิพากษ์ การทำงานร่วมกัน และการสื่อสาร สามารถพัฒนาได้ดีผ่านกิจกรรมที่เน้นการลงมือทำและการมีปฏิสัมพันธ์ ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า นิสิตมองว่ากิจกรรมนี้แปลกใหม่และแตกต่างจากการเรียนปกติ ซึ่งช่วยให้มีความสุขในการเรียนมากขึ้น ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Ward (1930) ที่เสนอว่า การเรียนรู้ผ่านการเล่นและจินตนาการ เป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการดึงดูดความสนใจและสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียน

สรุปการอภิปราย ซึ่งให้เห็นว่า กิจกรรมละครสร้างสรรค์ เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความตระหนักรู้ด้านกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ใช่เพียงความรู้ที่ต้องท่องจำ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายวิชา 355131 กฎหมายและจริยธรรมเทคโนโลยีดิจิทัล ที่มุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจและปฏิบัติได้อย่างมีจรรยาบรรณในยุคดิจิทัล กิจกรรมละครสร้างสรรค์ไม่เพียงส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 อย่างมีนัยสำคัญ แต่ยังเสริมสร้างทักษะสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการศึกษาไทยในปัจจุบัน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้กฎหมายไม่จำเป็นต้องจำกัดอยู่ที่การบรรยายหรือการท่องจำ แต่สามารถเกิดขึ้นได้ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงอย่างมีความหมาย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนากิจกรรม

จากผลการวิจัยที่ได้ สามารถสรุปข้อเสนอแนะในการพัฒนากิจกรรมละครสร้างสรรค์ในอนาคตได้ดังนี้

1. การปรับเนื้อหากิจกรรมให้ชัดเจนและหลากหลายควรเพิ่มมิติของเนื้อหาในกิจกรรมเพื่อให้ครอบคลุมด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลในสังคมดิจิทัล รวมถึงการเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นทางกฎหมายที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง เช่น การป้องกันการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลในโลกออนไลน์ เป็นต้น
2. การขยายกลุ่มเป้าหมาย ควรขยายการจัดกิจกรรมไปยังกลุ่มนิสิตที่มีพื้นฐานความรู้ในเรื่องกฎหมายแตกต่างกัน เพื่อให้กิจกรรมสามารถเข้าถึงทุกกลุ่มผู้เรียนและมีประสิทธิภาพในระดับกว้างขึ้น
3. การใช้เทคโนโลยีเสริมในการจัดกิจกรรม การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยเสริมในการจัดกิจกรรมจะช่วยเพิ่มความน่าสนใจและสามารถดึงดูดความสนใจจากผู้เรียนได้มากยิ่งขึ้น ได้แก่ การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์หรือแอปพลิเคชันสำหรับการเรียนการสอนออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงได้จากทุกที่

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ควรมีการนำกิจกรรมละครสร้างสรรค์ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย จริยธรรม หรือสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะประเด็นที่มีลักษณะนามธรรม ได้แก่ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาเชิงลึกผ่านการมีส่วนร่วมโดยตรง
2. ในการวิจัยในอนาคต อาจขยายขอบเขตไปยังกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เช่น ระดับมัธยมศึกษา หรือผู้ทำงานในองค์กร เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ในบริบทที่หลากหลาย
3. ควรมีการประเมินผลในระยะยาว (long-term effect) เพื่อวัดความคงทนของความรู้และความตระหนักรู้หลังเข้าร่วมกิจกรรม รวมถึงพฤติกรรมการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรบูรณาการความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเข้ากับหลักสูตรการศึกษาในทุกระดับ โดยเฉพาะสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร หรือการศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มสัมผัสกับข้อมูลส่วนบุคคลเป็นประจำ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- ภิษา ไบโพธิ์, ชาริณี ตรีวรวิญญู. (2565). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเล่านิทานร่วมกับการใช้ละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น. *Journal of Information and Learning [JIL]*, 33(3), 73–87. <https://doi.org/10.14456/jil.2022.31>
- จิตติมา ศรีสุข. (2564). การใช้การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ในการสอนวิชาจริยธรรมสำหรับนักศึกษาวิศวกรรม. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา*, 13(3), 88–102. <https://www.tci-thaijo.org/index.php/rmutp-academic/article/view/234567>
- ธนกร ใจดี, ชนิกันต์ แก้วมณี. (2567). การใช้โครงการจำลองธุรกิจเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ในนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 14(1), 67–82. https://www.tci-thaijo.org/index.php/ssru_journal/article/view/267890
- ญาณศักดิ์ ภูวนา, วิชวร วงศ์กัณหา และอนุชา พิมพ์ศักดิ์. (2566). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ รูปแบบละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพครู (Online)*, 3(1), 48–60. สืบค้น จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/JTPLC/article/view/263645>
- ปวีณา วงศ์วรรณ, สุรัชย์ แสงอรุณ. (2566). การใช้การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ในการสอนวิชาวิทยาการคำนวณเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนมัธยมศึกษา. *วารสารวิจัยและพัฒนาศาสตร์ การสอน*, 15(1), 33–48. <https://www.tci-thaijo.org/index.php/TRCJ/article/view/256789>
- สมชาย ชาญชัย, วรณา ปัญญา. (2568). การประเมินผลการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ในรายวิชาบูรณาการของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้*, 11(1), 1–16. <https://www.tci-thaijo.org/index.php/LRJ/article/view/278901>
- สุชาดา ศิริวนารังสรรค์. (2557). การใช้ละครเพื่อการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย. *วารสารศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 46(2), 1–15. <https://www.journal.chula.ac.th/index.php/edu/article/view/2289>
- สุทธิพร กาญจนมยุร. (2560). การใช้กระบวนการละครเพื่อการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 37(2), 1–17. <https://ejournal.ku.ac.th/index.php/edu/article/view/1089>

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล. (2564). *คู่มือการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562*. สืบค้นจาก <https://www.ppc.or.th>

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2565). *รายงานพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2565*. สืบค้นจาก <https://www.etcha.or.th>

Anderson, K., & White, S. (2024). Revisiting Kolb in the digital age: A meta-analysis of experiential learning outcomes (2010–2023). *Review of Educational Research*, 94(1), 45–78. <https://doi.org/10.3102/00346543231218901>

Beard, D., & Wilson, J. (2013). *Experiential learning: A handbook for education and training* (3rd ed.). Kogan Page.

Bolton, G. (1984). *Drama and learning*. Longman.

Bolton, G. (1999). *Towards a theory of drama in education*. Longman.

Heathcote, D., & Bolton, G. (1995). *Drama for learning: Dorothy Heathcote's mantle of the expert approach to education*. Heinemann.

Itin, C. M. (1999). Re-examining experiential learning in higher education. *The Journal of Experimental Education*, 68(1), 3–17. <https://doi.org/10.1080/00220979909598342>

Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice-Hall.

Lee, Y., & Kim, H. (2021). Service-learning and experiential learning: Impact on critical thinking in university students. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 33(2), 234–245. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1301234.pdf>

O'Neill, C. (1995). *Drama worlds: A framework for process drama*. Heinemann.

Smith, J., & Jones, M. (2022). Experiential learning in virtual reality: Enhancing student engagement in medical education. *Journal of Educational Technology & Society*, 25(3), 145–158. <https://doi.org/10.1007/s11423-022-10105-7>

Ward, W. (1930). *Creative dramatics*. Appleton.

Way, B. (1967). *Development through drama*. Longman.

Wagner, T. (2008). *The global achievement gap: Why even our best schools don't teach the new survival skills our children need—and what we can do about it*. Basic Books.
<https://www.basicbooks.com/titles/tony-wagner/the-global-achievement-gap/9780465002778/>

Executive Summary

ผลของกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้เกี่ยวกับ

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี

The Effects of Creative Drama Activities to Enhance Undergraduate Students' Awareness of the Personal Data Protection Act

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญวดี กำจัดภัย

ในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ข้อมูลส่วนบุคคลได้กลายเป็นทรัพยากรสำคัญ แต่การจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ทำให้ความเสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวสูงขึ้นอย่างมาก แม้ประเทศไทยจะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 แล้ว แต่รายงานวิจัยหลายชิ้นชี้ว่าความตระหนักรู้เกี่ยวกับกฎหมายดังกล่าวยังอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะในกลุ่มนิสิตที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งมีโอกาสทำงานด้านการออกแบบและเผยแพร่เนื้อหาดิจิทัลโดยตรง วิธีการสอนแบบดั้งเดิมที่เน้นการบรรยายและการท่องจำมักไม่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจภาพรวมของกฎหมายและผลกระทบต่อชีวิตจริง ด้วยเหตุนี้ การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของกิจกรรมละครสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ ต่อการยกระดับความตระหนักรู้เกี่ยวกับ PDPA และศึกษาความพึงพอใจของนิสิตปริญญาตรีในรายวิชา 355131 กฎหมายและจริยธรรมเทคโนโลยีดิจิทัล โดยกิจกรรมนี้มุ่งเปลี่ยนเนื้อหากฎหมายที่เป็นนามธรรมให้จับต้องได้ผ่านการสวมบทบาทและการจำลองสถานการณ์

กิจกรรมละครสร้างสรรค์ถูกออกแบบตาม แนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของ Kolb ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง (Concrete Experience) การสะท้อนคิด (Reflective Observation) การสร้างแนวคิดนามธรรม (Abstract Conceptualization) และการทดลองนำไปใช้ (Active Experimentation) ในวงจรการเรียนรู้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมดังกล่าวมีประสิทธิภาพอย่างชัดเจนในการเพิ่มพูนความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ของนิสิต คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนของนิสิตสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 19.15 (คิดเป็นร้อยละ 95.75) เทียบกับคะแนนก่อนเรียนที่ 18.24 (คิดเป็นร้อยละ 91.20) ผลลัพธ์นี้ยืนยันว่าการเรียนรู้ผ่าน การสวมบทบาทและการจำลองสถานการณ์จริงช่วยกระตุ้นให้นิสิตเข้าใจเจตนารมณ์ของกฎหมาย และเข้าใจถึงผลกระทบจากการกระทำของตนเองได้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างความตระหนักรู้

นอกจากผลเชิงความรู้แล้ว การประเมินความพึงพอใจโดยรวมของนิสิตต่อกิจกรรมละครสร้างสรรค์ยังอยู่ใน ระดับ **มากที่สุด** ด้วยค่าเฉลี่ย 4.54 นิสิตมีความเห็นว่ากิจกรรมนี้มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.67) และช่วยให้เข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (PDPA) ได้ดี (ค่าเฉลี่ย 4.63) กิจกรรมยังช่วยพัฒนาทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การคิดเชิงวิพากษ์และการทำงานเป็นทีม (ค่าเฉลี่ย 4.52 และ 4.63 ตามลำดับ) ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับนักเทคโนโลยีดิจิทัลในอนาคต โดยสรุป กิจกรรมละครสร้างสรรค์จึงเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ที่มีศักยภาพสูงในการส่งเสริมความเข้าใจด้านกฎหมายและจริยธรรมดิจิทัลอย่างชัดเจน โดยไม่จำกัดอยู่เพียงการท่องจำ และเป็นแนวทางที่ควรนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาอื่น ๆ ที่มีลักษณะนามธรรมหรือเกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.กฤตยาภาณุจน์ โตพิทักษ์

อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหาร วิจัย และพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชยา พรมาดี

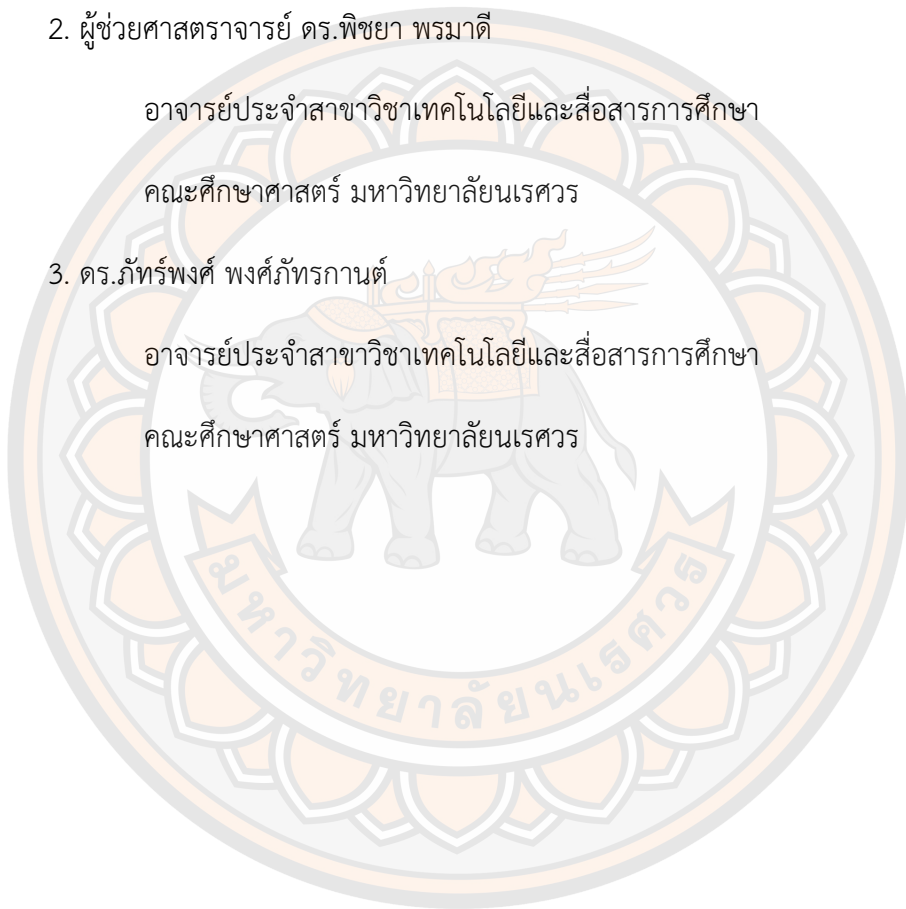
อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

3. ดร.ภัทร์พงศ์ พงศ์ภัทรกานต์

อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ภาคผนวก ข

- ตอนที่ 1 แบบทดสอบวัดระดับความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของ
นิติปฏิบัติ
- ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดความพึงพอใจต่อกิจกรรมละครสร้างสรรค์ในการเรียนการสอน เพื่อ
ส่งเสริมการตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิติปฏิบัติ

ตอนที่ 1 แบบทดสอบวัดระดับความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิต
ปริญญาตรี จำนวน 20 ข้อ ครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านความรู้ความเข้าใจกฎหมาย (Legal Knowledge) ข้อ 1-8
2. ด้านการวิเคราะห์สถานการณ์ (Situational Analysis) ข้อ 9-14
3. ด้านการตระหนักถึงผลกระทบเชิงจริยธรรม (Ethical Awareness) ข้อ 15-20

ทุกข้อเป็น ปรนัย 4 ตัวเลือก (Multiple Choice) คำตอบถูกเพียงข้อเดียว เหมาะกับการใช้วิเคราะห์เชิง
ปริมาณและคำนวณความเชื่อมั่นด้วย Cronbach's Alpha แบบทดสอบนี้ใช้ ก่อน-หลังการจัดกิจกรรมละคร
สร้างสรรค์ เพื่อวัดการเปลี่ยนแปลง (Pre-test และ Post-test)

คำชี้แจง

โปรดเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องหน้าคำตอบ

ส่วนที่ 1: ความรู้ความเข้าใจกฎหมาย (ข้อ 1-8)

1. พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อข้อใด
ก ควบคุมการใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย
ข คุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน
ค กำหนดโทษสำหรับการกระทำความผิดทางไซเบอร์
ง ส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ
เฉลย ข คุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน
2. ข้อใด **ไม่ใช่** ข้อมูลส่วนบุคคลตามนิยามใน พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562
ก หมายเลขโทรศัพท์มือถือ
ข ที่อยู่ปัจจุบัน
ค รหัสผ่านของบัญชีอีเมล
ง ตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ (Location Data)
เฉลย ค รหัสผ่านของบัญชีอีเมล

3. หน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการกำกับดูแลการบังคับใช้ พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
- ก กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
 - ข สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (สคส.)
 - ค กรมพัฒนาธุรกิจการค้า
 - ง สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
- เฉลย ข สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (สคส.)
4. การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลต้องทำภายใต้หลักการใด
- ก การได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล
 - ข การเก็บข้อมูลให้มากที่สุดเพื่อใช้ในอนาคต
 - ค การปกปิดตัวตนของเจ้าของข้อมูล
 - ง การแชร์ข้อมูลกับบุคคลที่สามเสมอ
- เฉลย ก การได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล
5. เมื่อใดที่ผู้ควบคุมข้อมูลสามารถใช้ข้อมูลส่วนบุคคลได้โดยไม่ต้องขอความยินยอม
- ก ใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อปฏิบัติตามกฎหมาย
 - ข ใช้เพื่อการตลาดของบริษัท
 - ค ใช้เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้า
 - ง ใช้เพื่อการโฆษณาออนไลน์
- เฉลย ก ใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อปฏิบัติตามกฎหมาย
6. “สิทธิในการลบข้อมูล” ตาม พ.ร.บ. หมายถึงข้อใด
- ก สิทธิของรัฐในการลบข้อมูลที่ผิดกฎหมาย
 - ข สิทธิของเจ้าของข้อมูลในการขอลบข้อมูลส่วนบุคคลของตน
 - ค สิทธิของผู้ควบคุมข้อมูลในการลบข้อมูลล้าสมัย
 - ง สิทธิของศาลในการสั่งลบข้อมูลเท่านั้น
- เฉลย ข สิทธิของเจ้าของข้อมูลในการขอลบข้อมูลส่วนบุคคลของตน

7. การเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์ (อายุต่ำกว่า 20 ปี) ต้องมีขั้นตอนพิเศษใดเพิ่มเติม

ก ขอความยินยอมจากผู้ปกครอง

ข แจ้งให้โรงเรียนทราบ

ค ใช้การเข้ารหัสข้อมูล

ง ขออนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ

เฉลย ก ขอความยินยอมจากผู้ปกครอง

8. ข้อใดเป็นโทษสูงสุดสำหรับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาต

ก ตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร

ข ปรับทางปกครอง

ค ปรับไม่เกิน 5 ล้านบาท และ/หรือจำคุกไม่เกิน 1 ปี

ง ระงับการประกอบกิจการชั่วคราว

เฉลย ค ปรับไม่เกิน 5 ล้านบาท และ/หรือจำคุกไม่เกิน 1 ปี

ส่วนที่ 2: การวิเคราะห์สถานการณ์ (ข้อ 9-14)

9. บริษัท A ส่งอีเมลโฆษณาสินค้าไปยังลูกค้าเดิมโดยไม่ได้รับความยินยอม ข้อนี้ผิดตาม พ.ร.บ. หรือไม่

ก ไม่ผิด เพราะเป็นลูกค้าเดิม

ข ผิด เพราะต้องได้รับความยินยอมทุกครั้ง

ค ไม่ผิด หากส่งเพียงครั้งเดียว

ง ไม่ผิด หากลูกค้าไม่ร้องเรียน

เฉลย ข ผิด เพราะต้องได้รับความยินยอมทุกครั้ง

10. นักศึกษาทำวิจัยและเก็บข้อมูลสุขภาพของผู้ให้สัมภาษณ์โดยไม่ขอความยินยอม ข้อใดถูกต้อง

ก ไม่ผิด เพราะเป็นงานวิจัยทางวิชาการ

ข ผิด เพราะข้อมูลสุขภาพเป็นข้อมูลอ่อนไหว ต้องได้รับความยินยอมชัดเจน

ค ไม่ผิด หากไม่ระบุชื่อผู้ให้ข้อมูล

ง ผิด เฉพาะกรณีเผยแพร่ผลวิจัย

เฉลย ข ผิด เพราะข้อมูลสุขภาพเป็นข้อมูลอ่อนไหว ต้องได้รับความยินยอมชัดเจน

11. ร้านกาแฟติดตั้งกล้องวงจรปิด (CCTV) เพื่อความปลอดภัย ต้องดำเนินการอย่างไร

ก แจ้งให้ลูกค้าทราบว่ามีกล้องบันทึกภาพ

ข ขอความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากลูกค้าทุกคน

ค ไม่ต้องทำอะไร เพราะเป็นพื้นที่ส่วนตัว

ง แจ้งให้เฉพาะพนักงานทราบ

เฉลย ก แจ้งให้ลูกค้าทราบว่ามีกล้องบันทึกภาพ

12. หากเพื่อนแชร์ภาพบัตรประชาชนของเราในโซเชียลมีเดียโดยไม่ได้รับอนุญาต ผู้กระทำมีความผิดหรือไม่

ก ไม่ผิด เพราะไม่ได้ใช้ในการค้า

ข ผิด เพราะเป็นการเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอม

ค ไม่ผิด หากเพื่อนไม่มีเจตนาร้าย

ง ไม่ผิด หากลบโพสต์ภายใน 24 ชั่วโมง

เฉลย ข ผิด เพราะเป็นการเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอม

13. บริษัทเก็บข้อมูลลูกค้าเพื่อการจัดส่งสินค้า แต่ต่อมาใช้ข้อมูลนั้นส่งโปรโมชั่น ข้อใดถูกต้อง

ก ไม่ผิด เพราะเป็นลูกค้าเดิม

ข ผิด เพราะใช้ข้อมูลเกินวัตถุประสงค์ที่แจ้งไว้

ค ไม่ผิด หากโปรโมชั่นเกี่ยวข้องกับสินค้าที่เคยซื้อ

ง ไม่ผิด หากไม่มีการขายต่อข้อมูล

เฉลย ข ผิด เพราะใช้ข้อมูลเกินวัตถุประสงค์ที่แจ้งไว้

14. มหาวิทยาลัยเผยแพร่รายชื่อและผลการสอบของนักศึกษาในเว็บไซต์สาธารณะ ข้อใดถูกต้อง

ก ผิด เพราะเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอม

ข ไม่ผิด เพราะเป็นข้อมูลทางวิชาการ

ค ไม่ผิด หากนักศึกษาไม่ได้คัดค้าน

ง ไม่ผิด หากเว็บไซต์มีรหัสผ่าน

เฉลย ก ผิด เพราะเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอม

ส่วนที่ 3: การตระหนักถึงผลกระทบเชิงจริยธรรม (ข้อ 15-20)

15. การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาตอาจส่งผลกระทบใดมากที่สุด

- ก การได้รับโปรโมชันเพิ่มขึ้น
- ข การถูกละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว
- ค การได้ข้อมูลข่าวสารมากขึ้น
- ง การเพิ่มโอกาสทางธุรกิจ

เฉลย ข การถูกละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว

16. เหตุใดการเคารพสิทธิข้อมูลส่วนบุคคลจึงสำคัญต่อความสัมพันธ์ในสังคม

- ก ทำให้ธุรกิจเติบโต
- ข สร้างความไว้วางใจและความปลอดภัย
- ค ลดค่าใช้จ่ายในการโฆษณา
- ง เพิ่มยอดขายสินค้า

เฉลย ข สร้างความไว้วางใจและความปลอดภัย

17. หากพบเห็นการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลในองค์กร ควรทำอะไร

- ก เพิกเฉยเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหา
- ข แจ้งผู้บังคับบัญชาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทันที
- ค โพสต์ลงโซเชียลเพื่อเตือนผู้อื่น
- ง เก็บเป็นหลักฐานส่วนตัว

เฉลย ข แจ้งผู้บังคับบัญชาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทันที

18. การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าเพื่อสร้างโปรไฟล์เชิงพาณิชย์โดยไม่ได้รับอนุญาตถือว่า

- ก ผิดกฎหมายและผิดจริยธรรม
- ข ถูกต้องหากใช้เพื่อการตลาด
- ค ไม่ผิดหากไม่มีการเปิดเผยต่อบุคคลที่สาม
- ง ถูกต้องหากลูกค้าไม่ทราบ

เฉลย ก ผิดกฎหมายและผิดจริยธรรม

19. การให้ความรู้เรื่อง พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแก่นิสิตและบุคลากรในมหาวิทยาลัยมีประโยชน์อย่างไร

ก ลดต้นทุนการจัดการข้อมูล

ข เพิ่มความตระหนักและป้องกันการละเมิด

ค ทำให้มหาวิทยาลัยโดดเด่นด้านการตลาด

ง เพิ่มการใช้เทคโนโลยี

เฉลย ข เพิ่มความตระหนักและป้องกันการละเมิด

20. การตัดสินใจว่าจะใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลใด ๆ ควรพิจารณาจากหลักใดเป็นสำคัญ

ก ความสะดวกในการใช้งาน

ข ผลกำไรทางธุรกิจ

ค ความยินยอมและสิทธิของเจ้าของข้อมูล

ง ความนิยมของเทคโนโลยี

เฉลย ค ความยินยอมและสิทธิของเจ้าของข้อมูล

เกณฑ์การให้คะแนน คำตอบถูก 1 ข้อ = 1 คะแนน รวมทั้งหมด 20 คะแนน

การแปลผลระดับความตระหนักรู้

คะแนน (จาก 20)	ระดับความตระหนักรู้
0 – 7 คะแนน	ต่ำ (ยังขาดความเข้าใจพื้นฐานและสิทธิของตน)
8 – 14 คะแนน	ปานกลาง (มีความเข้าใจในภาพรวม แต่ยังมีข้อบกพร่องในสถานการณ์ประยุกต์ใช้จริง)
15 – 20 คะแนน	สูง (มีความรู้และสามารถประยุกต์ใช้ PDPA ในสถานการณ์จริงได้อย่างถูกต้อง)

การหาค่าความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ
แบบประเมินเครื่องมือวิจัย

เรื่อง ผลของกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)

คำชี้แจง

1. เอกสารฉบับนี้เป็นแบบประเมินคุณภาพเครื่องมือวิจัยโดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญ
2. ขอความกรุณาตรวจสอบเอกสารแต่ละรายการ แล้วลงความคิดเห็นตามรายการประเมินโดยทำเครื่องหมาย ลงในช่องทางขวามือของแต่ละรายการ โดยพิจารณา ตัวเลขในช่องประเมิน มีความหมายดังนี้

+ 1	หมายถึง	ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่ารายการประเมิน “ใช้ได้”
0	หมายถึง	ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่ารายการประเมิน “ไม่แน่ใจ”
-1	หมายถึง	ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่ารายการประเมิน “ใช้ไม่ได้”

เนื้อหา	ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น			หมายเหตุ
		+1	0	-1	
ส่วนที่ 1 ความรู้ความเข้าใจ กฎหมาย (ข้อ 1-8)	1. พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อข้อใด ก ควบคุมการใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ข คุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน ค กำหนดโทษสำหรับการกระทำความผิดทางไซเบอร์ ง ส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ				

	เฉลย ข คຸ້ມครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน				
	2. ข้อใด <u>ไม่ใช่</u> ข้อมูลส่วนบุคคลตาม นิยามใน พระราชบัญญัติคຸ້ມครอง ข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ก หมายเลขโทรศัพท์มือถือ ข ที่อยู่ปัจจุบัน ค รหัสผ่านของบัญชีอีเมล ง ตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ (Location Data) เฉลย ค รหัสผ่านของบัญชีอีเมล				
	3. หน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบหลักใน การกำกับดูแลการบังคับใช้ พ.ร.บ. คຸ້ມครองข้อมูลส่วนบุคคล ก กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและ สังคม ข สำนักงานคณะกรรมการคຸ້ມครอง ข้อมูลส่วนบุคคล (สคส.) ค กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ง สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เฉลย ข สำนักงานคณะกรรมการ คຸ້ມครองข้อมูลส่วนบุคคล (สคส.)				
	4. การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ต้องทำภายใต้หลักการใด ก การได้รับความยินยอมจากเจ้าของ ข้อมูล ข การเก็บข้อมูลให้มากที่สุดเพื่อใช้ใน อนาคต ค การปกปิดตัวตนของเจ้าของข้อมูล ง การแชร์ข้อมูลกับบุคคลที่สามเสมอ				

	เฉลย ก การได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล				
	5. เมื่อใดที่ผู้ควบคุมข้อมูลสามารถใช้ข้อมูลส่วนบุคคลได้โดยไม่ต้องขอความยินยอม ก ใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อปฏิบัติตามกฎหมาย ข ใช้เพื่อการตลาดของบริษัท ค ใช้เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้า ง ใช้เพื่อการโฆษณาออนไลน์ เฉลย ก ใช้เพื่อประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อปฏิบัติตามกฎหมาย				
	6. “สิทธิในการลบข้อมูล” ตาม พ.ร.บ. หมายถึงข้อใด ก สิทธิของรัฐในการลบข้อมูลที่ผิดกฎหมาย ข สิทธิของเจ้าของข้อมูลในการขอลบข้อมูลส่วนบุคคลของตน ค สิทธิของผู้ควบคุมข้อมูลในการลบข้อมูลล้าสมัย ง สิทธิของศาลในการสั่งลบข้อมูลเท่านั้น เฉลย ข สิทธิของเจ้าของข้อมูลในการขอลบข้อมูลส่วนบุคคลของตน				
	7. การเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์ (อายุต่ำกว่า 20 ปี) ต้องมีขั้นตอนพิเศษใดเพิ่มเติม ก ขอความยินยอมจากผู้ปกครอง ข แจ้งให้โรงเรียนทราบ ค ใช้การเข้ารหัสข้อมูล ง ขออนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ				

	เฉลย ก ขอความยินยอมจากผู้ปกครอง				
	8. ข้อใดเป็นโทษสูงสุดสำหรับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาต ก ตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร ข ปรับทางปกครอง ค ปรับไม่เกิน 5 ล้านบาท และ/หรือจำคุกไม่เกิน 1 ปี ง ระงับการประกอบกิจการชั่วคราว เฉลย ค ปรับไม่เกิน 5 ล้านบาท และ/หรือจำคุกไม่เกิน 1 ปี				
ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์สถานการณ์ (ข้อ 9-14)	9. บริษัท A ส่งอีเมลโฆษณาสินค้าไปยังลูกค้าเดิมโดยไม่ได้รับความยินยอม ข้อนี้ผิดตาม พ.ร.บ. หรือไม่ ก ไม่ผิด เพราะเป็นลูกค้าเดิม ข ผิด เพราะต้องได้รับความยินยอมทุกครั้ง ค ไม่ผิด หากส่งเพียงครั้งเดียว ง ไม่ผิด หากลูกค้าไม่ร้องเรียน เฉลย ข ผิด เพราะต้องได้รับความยินยอมทุกครั้ง				
	10. นักศึกษาทำวิจัยและเก็บข้อมูลสุขภาพของผู้ให้สัมภาษณ์โดยไม่ขอความยินยอม ข้อใดถูกต้อง ก ไม่ผิด เพราะเป็นงานวิจัยทางวิชาการ ข ผิด เพราะข้อมูลสุขภาพเป็นข้อมูลอ่อนไหว ต้องได้รับความยินยอมชัดเจน ค ไม่ผิด หากไม่ระบุชื่อผู้ให้ข้อมูล ง ผิด เฉพาะกรณีเผยแพร่ผลวิจัย				

	เฉลย ข ผิด เพราะข้อมูลสุขภาพเป็นข้อมูลอ่อนไหว ต้องได้รับความยินยอมชัดเจน				
	11. ร้านกาแฟติดตั้งกล้องวงจรปิด (CCTV) เพื่อความปลอดภัย ต้องดำเนินการอย่างไร ก ติดป้ายแจ้งให้ลูกค้าทราบว่ามีการบันทึกภาพ ข ขอความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากลูกค้าทุกคน ค ไม่ต้องทำอะไร เพราะเป็นพื้นที่ส่วนตัว ง แจ้งให้เฉพาะพนักงานทราบ เฉลย ก แจ้งให้ลูกค้าทราบว่ามีการบันทึกภาพ				
	12. หากเพื่อนแชร์ภาพบัตรประชาชนของเราในโซเชียลมีเดียโดยไม่ได้รับอนุญาต ผู้กระทำความผิดหรือไม่ ก ไม่ผิด เพราะไม่ได้ใช้ในทางการค้า ข ผิด เพราะเป็นการเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอม ค ไม่ผิด หากเพื่อนไม่มีเจตนาร้าย ง ไม่ผิด หากลบโพสต์ภายใน 24 ชั่วโมง เฉลย ข ผิด เพราะเป็นการเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอม				
	13. บริษัทเก็บข้อมูลลูกค้าเพื่อการจัดส่งสินค้า แต่ต่อมาใช้ข้อมูลนั้นส่งโปรโมชั่น ข้อใดถูกต้อง ก ไม่ผิด เพราะเป็นลูกค้าเดิม				

	ข ผิด เพราะใช้ข้อมูลเกินวัตถุประสงค์ที่แจ้งไว้ ค ไม่ผิด หากโปรโมชันเกี่ยวข้องกับสินค้าที่เคยซื้อ ง ไม่ผิด หากไม่มีการขายต่อข้อมูล เฉลย ข ผิด เพราะใช้ข้อมูลเกินวัตถุประสงค์ที่แจ้งไว้				
	14. มหาวิทยาลัยเผยแพร่รายชื่อและผลการสอบของนักศึกษาในเว็บไซต์สาธารณะ ข้อใดถูกต้อง ก ผิด เพราะเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอม ข ไม่ผิด เพราะเป็นข้อมูลทางวิชาการ ค ไม่ผิด หากนักศึกษาไม่ได้คัดค้าน ง ไม่ผิด หากเว็บไซต์มีรหัสผ่าน เฉลย ก ผิด เพราะเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอม				
ส่วนที่ 3 การตระหนักถึงผลกระทบเชิงจริยธรรม (ข้อ 15-20)	15. การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาตอาจส่งผลกระทบใดมากที่สุด ก การได้รับโปรโมชันเพิ่มขึ้น ข การถูกละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว ค การได้ข้อมูลข่าวสารมากขึ้น ง การเพิ่มโอกาสทางธุรกิจ เฉลย ข การถูกละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว				
	16. เหตุใดการเคารพสิทธิข้อมูลส่วนบุคคลจึงสำคัญต่อความสัมพันธ์ในสังคม ก ทำให้ธุรกิจเติบโต				

	ข สร้างความไว้วางใจและความปลอดภัย ค ลดค่าใช้จ่ายในการโฆษณา ง เพื่อยอดขายสินค้า เฉลย ข สร้างความไว้วางใจและความปลอดภัย				
	17. หากพบเห็นการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลในองค์กร ควรทำอะไร ก เพิกเฉยเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหา ข แจ้งผู้บังคับบัญชาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทันที ค โพสต์ลงโซเชียลเพื่อเตือนผู้อื่น ง เก็บเป็นหลักฐานส่วนตัว เฉลย ข แจ้งผู้บังคับบัญชาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทันที				
	18. การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าเพื่อสร้างโปรไฟล์เชิงพาณิชย์โดยไม่ได้รับอนุญาตถือว่า ก ผิดกฎหมายและผิดจริยธรรม ข ถูกต้องหากใช้เพื่อการตลาด ค ไม่ผิดหากไม่มีการเปิดเผยต่อบุคคลที่สาม ง ถูกต้องหากลูกค้าไม่ทราบ เฉลย ก ผิดกฎหมายและผิดจริยธรรม				
	19. การให้ความรู้เรื่อง พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแก่นิสิตและบุคลากรในมหาวิทยาลัยมีประโยชน์อย่างไร ก ลดต้นทุนการจัดการข้อมูล ข เพิ่มความตระหนักและป้องกันการละเมิด				

	ค ทำให้มหาวิทยาลัยโดดเด่นด้าน การตลาด ง เพิ่มการใช้เทคโนโลยี เฉลย ข เพิ่มความตระหนักและ ป้องกันการละเมิด				
	20. การตัดสินใจว่าจะใช้หรือเปิดเผย ข้อมูลส่วนบุคคลใด ๆ ควรพิจารณา จากหลักใดเป็นสำคัญ ก ความสะดวกในการใช้งาน ข ผลกำไรทางธุรกิจ ค ความยินยอมและสิทธิของเจ้าของ ข้อมูล ง ความนิยมของเทคโนโลยี เฉลย ค ความยินยอมและสิทธิของ เจ้าของข้อมูล				

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(.....)

การคำนวณค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญ (Expert Ratings) ของแบบทดสอบวัดระดับความตระหนักรู้
เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี จำนวน 20 ข้อ

ลำดับ	ข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ 1	ผู้เชี่ยวชาญ 2	ผู้เชี่ยวชาญ 3	จำนวน ผู้เชี่ยวชาญ (N)	IOC	การ พิจารณา
1	พระราชบัญญัติคุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อข้อใด	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
2	ข้อใด ไม่ใช่ ข้อมูลส่วน บุคคลตามนิยามใน พระราชบัญญัติคุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
3	หน่วยงานใดเป็น ผู้รับผิดชอบหลักในการ กำกับดูแลการบังคับใช้ พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วน บุคคล	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
4	การเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนบุคคลต้องทำภายใต้ หลักการใด	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
5	เมื่อใดที่ผู้ควบคุมข้อมูล สามารถใช้ข้อมูลส่วน บุคคลได้โดยไม่ต้องขอ ความยินยอม	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
6	“สิทธิในการลบข้อมูล” ตาม พ.ร.บ. หมายถึงข้อ ใด	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
7	การเก็บข้อมูลส่วนบุคคล ของผู้เยาว์ (อายุต่ำกว่า	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน

	20 ปี) ต้องมีขั้นตอนพิเศษใดเพิ่มเติม						
8	ข้อใดเป็นโทษสูงสุดสำหรับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาต	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
9	บริษัท A ส่งอีเมลโฆษณาสินค้าไปยังลูกค้าเดิมโดยไม่ได้รับความยินยอม ข้อนี้ผิดตาม พ.ร.บ. หรือไม่	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
10	นักศึกษาทำวิจัยและเก็บข้อมูลสุขภาพของผู้ให้สัมภาษณ์โดยไม่ขอความยินยอม ข้อใดถูกต้อง	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
11	ร้านค้าแปะติดตั้งกล้องวงจรปิด (CCTV) เพื่อความปลอดภัย ต้องดำเนินการอย่างไร	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
12	หากเพื่อนบัตรประชาชนของเราในโซเชียลมีเดียโดยไม่ได้รับอนุญาต ผู้กระทำมีความผิดหรือไม่	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
13	บริษัทเก็บข้อมูลลูกค้าเพื่อการจัดส่งสินค้า แต่ต่อมาใช้ข้อมูลนั้นส่งโปรโมชั่น ข้อใดถูกต้อง	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
14	มหาวิทยาลัยเผยแพร่รายชื่อและผลการสอบของนักศึกษาในเว็บไซต์สาธารณะ ข้อใดถูกต้อง	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน

15	การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาต อาจส่งผลกระทบต่อมากที่สุด	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
16	เหตุใดการเคารพสิทธิส่วนบุคคลจึงสำคัญ ต่อความสัมพันธ์ในสังคม	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
17	หากพบเห็นการละเมิด ข้อมูลส่วนบุคคลในองค์กร ควรทำอย่างไร	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
18	การใช้ข้อมูลส่วนบุคคล ของลูกค้าเพื่อสร้างโปรไฟล์เชิงพาณิชย์โดยไม่ได้รับอนุญาตถือว่า	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
19	การให้ความรู้เรื่อง พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แก่นิสิตและบุคลากรในมหาวิทยาลัยมีประโยชน์อย่างไร	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
20	การตัดสินใจว่าจะใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลใด ๆ ควรพิจารณาจากหลักใดเป็นสำคัญ	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน

ตอนที่ 2 แบบประเมินความพึงพอใจของนิสิตต่อการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ในการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความพึงพอใจของนิสิตต่อการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ในการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี กรุณาเลือกคำตอบที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

5	หมายถึง	พึงพอใจมากที่สุด
4	หมายถึง	พึงพอใจมาก
3	หมายถึง	พึงพอใจปานกลาง
2	หมายถึง	พึงพอใจน้อย
1	หมายถึง	พึงพอใจน้อยที่สุด

ประเด็นความพึงพอใจ	ระดับ ความพึง พอใจ มากที่สุด (5)	ระดับ ความ พึง พอใจ มาก (4)	ระดับ ความ พึง พอใจ ปาน กลาง (3)	ระดับ ความ พึง พอใจ น้อย (2)	ระดับ ความ พึง พอใจ น้อย ที่สุด (1)
1. เนื้อหากิจกรรมมีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้					
2. วิธีการนำเสนอและการดำเนินกิจกรรมมีความน่าสนใจ					
3. กิจกรรมละครสร้างสรรค์ ช่วยให้เข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562					
4. กิจกรรมละครสร้างสรรค์ช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน					
5. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม					

ประเด็นความพึงพอใจ	ระดับ ความพึง พอใจ มากที่สุด (5)	ระดับ ความ พึง พอใจ มาก (4)	ระดับ ความ พึง พอใจ ปาน กลาง (3)	ระดับ ความ พึง พอใจ น้อย (2)	ระดับ ความ พึง พอใจ น้อย ที่สุด (1)
6. บรรยากาศการเรียนรู้ระหว่างกิจกรรมมีความเป็น กันเองและเปิดกว้าง					
7. อุปกรณ์และสื่อที่ใช้มีความเหมาะสมและเพียงพอ					
8. กิจกรรมละครสร้างสรรค์ช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิง วิพากษ์					
9. กิจกรรมละครสร้างสรรค์ช่วยพัฒนาทักษะการทำงาน เป็นทีม					
10. กิจกรรมละครสร้างสรรค์ช่วยพัฒนาทักษะการ แก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์					
11. ผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหากิจกรรมเป็น อย่างดี					
12. ผู้สอนสามารถอธิบายและตอบคำถามได้อย่างชัดเจน					
13. กิจกรรมละครสร้างสรรค์ช่วยให้ผู้เรียนสามารถ เชื่อมโยงความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงได้					
14. กิจกรรมละครสร้างสรรค์ช่วยสร้างความตระหนักรู้ เกี่ยวกับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลอย่างถูกต้อง					
15. กิจกรรมมีความแปลกใหม่และแตกต่างจากการเรียน ปกติทำให้มีความสุขในการเรียนมากขึ้น					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

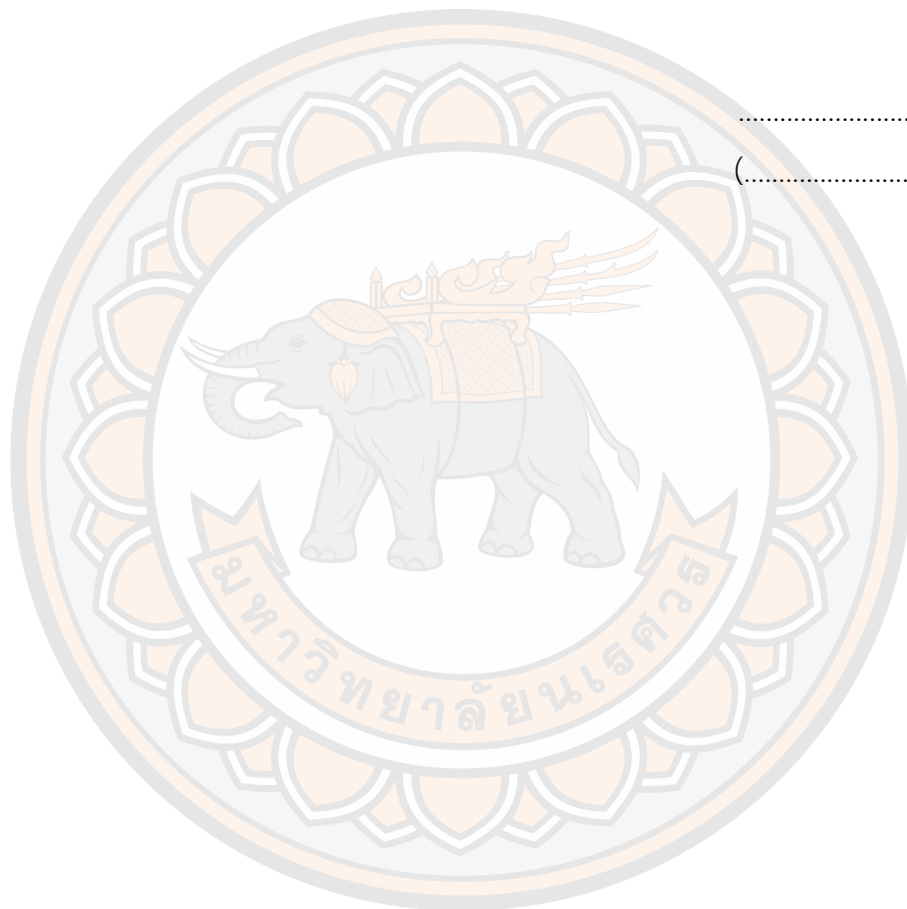
.....

.....

.....

.....

.....

.....

(.....)

การคำนวณค่า IOC จากผู้เชี่ยวชาญ (Expert Ratings) ของแบบประเมินความพึงพอใจของนิสิตต่อการ
ใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ในการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติ
คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนิสิตปริญญาตรี

ลำดับ	ข้อความคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ 1	ผู้เชี่ยวชาญ 2	ผู้เชี่ยวชาญ 3	จำนวน ผู้เชี่ยวชาญ (N)	IOC	การ พิจารณา
1	เนื้อหากิจกรรมมีความเหมาะสม กับวัตถุประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
2	วิธีการนำเสนอและการดำเนิน กิจกรรมมีความน่าสนใจ	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
3	กิจกรรมช่วยให้เกิดความเข้าใจ เกี่ยวกับพระราชบัญญัติคุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคล	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
4	กิจกรรมช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วม ของผู้เรียน	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
5	ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมี ความเหมาะสม	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
6	บรรยากาศการเรียนรู้ระหว่าง กิจกรรมมีความเป็นกันเองและ เปิดกว้าง	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
7	อุปกรณ์และสื่อที่ใช้มีความ เหมาะสมและเพียงพอ	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
8	กิจกรรมช่วยพัฒนาทักษะการคิด เชิงวิพากษ์	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
9	กิจกรรมช่วยพัฒนาทักษะการ ทำงานเป็นทีม	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
10	กิจกรรมช่วยพัฒนาทักษะการ แก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
11	ผู้สอนสามารถอธิบายและตอบ คำถามได้อย่างชัดเจน	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน

ลำดับ	ข้อความถาม	ผู้เชี่ยวชาญ 1	ผู้เชี่ยวชาญ 2	ผู้เชี่ยวชาญ 3	จำนวน ผู้เชี่ยวชาญ (N)	IOC	การ พิจารณา
12	ผู้สอนสามารถอธิบายและตอบ คำถามได้อย่างชัดเจน	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
13	กิจกรรมช่วยให้ผู้เรียนสามารถ เชื่อมโยงความรู้ไปใช้ใน สถานการณ์จริง	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
14	กิจกรรมช่วยสร้างความตระหนัก รู้เกี่ยวกับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล อย่างถูกต้อง	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน
15	กิจกรรมมีความแปลกใหม่และ แตกต่างจากการเรียนแบบปกติ	+1	+1	+1	3	1.00	ผ่าน

ภาคผนวก ค

- ภาพการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์

3 ก.ย. 2569 นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ ชั้นปีที่ 1 ในรายวิชากฎหมายและจริยธรรมเทคโนโลยีดิจิทัล ร่วมกันจัดละครโรงเล็กเทคโนโลยีฯ ครั้งที่ 10 เปิดม่านแสดงเล่าเรื่องผ่านมุมมองใหม่ของ PDPA ไม่ใช่แค่กฎหมาย แต่คือความสุขของการ เคารพสิทธิ ความเป็นส่วนตัว และการอยู่ร่วมกันอย่างเข้าใจ สร้างรอยยิ้มและเสียงหัวเราะให้กับน้อง ๆ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลและประถมสาธิตมหาวิทยาลัยนเรศวร

ภาคผนวก ง

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562

https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/069/T_0052.PDF

สรุปเอกสารการบรรยาย พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

บทนำ

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (Personal Data Protection Act, PDPA) ได้รับการประกาศใช้เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 และมีผลบังคับใช้บางส่วนทันที และส่วนใหญ่มีผลบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 2) จุดประสงค์หลักของพระราชบัญญัตินี้คือ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ กลไก หรือมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นหลักการทั่วไป เนื่องจากปัจจุบัน มีการล่วงละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นจำนวนมากจนสร้างความเดือดร้อนรำคาญหรือความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลอันเป็นการล่วงละเมิดดังกล่าว ทำได้โดยง่าย สะดวก และรวดเร็ว ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจโดยรวม (หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติ)

พระราชบัญญัตินี้มุ่งจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลบางประการ โดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 26, 32, 33 และ 37 เพื่อให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีประสิทธิภาพและเพื่อให้มีมาตรการเยียวยาเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจากการถูกละเมิดสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลที่มีประสิทธิภาพ

ขอบเขตและการยกเว้น

พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งอยู่ในราชอาณาจักร ไม่ว่าจะกระทำในหรือนอกราชอาณาจักรก็ตาม (มาตรา 5) หากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลอยู่นอกราชอาณาจักร กฎหมายนี้จะยังคงใช้บังคับกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งอยู่ในราชอาณาจักร เมื่อเป็นกิจกรรมดังต่อไปนี้

- การเสนอสินค้าหรือบริการให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งอยู่ในราชอาณาจักร ไม่ว่าจะมีการชำระเงินหรือไม่ก็ตาม
- การเฝ้าติดตามพฤติกรรมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นในราชอาณาจักร

อย่างไรก็ตาม มีข้อยกเว้นบางประการที่พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับ (มาตรา 4)

1. การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือกิจกรรมในครอบครัวเท่านั้น
2. การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ (รวมถึงความมั่นคงทางการคลัง), ความปลอดภัยของประชาชน, การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, นิติวิทยาศาสตร์, หรือการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์
3. บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวมไว้เฉพาะเพื่อกิจการสื่อมวลชน, งานศิลปกรรม, หรืองานวรรณกรรมอันเป็นไปตามจริยธรรมแห่งการประกอบวิชาชีพหรือเป็นประโยชน์สาธารณะเท่านั้น
4. สภาผู้แทนราษฎร, วุฒิสภา, และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภาดังกล่าว ในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจ
5. การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลและการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาคดี, การบังคับคดี, การวางทรัพย์, และกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
6. การดำเนินการกับข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตและสมาชิกตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต

ถึงแม้จะได้รับการยกเว้น ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในหมวด 4 (2)-(6) และหน่วยงานที่ได้รับยกเว้นตามพระราชกฤษฎีกา จะต้องจัดให้มีการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลให้เป็นไปตามมาตรฐานด้วย(มาตรา 4 วรรคท้าย)

คำนิยามที่สำคัญ

"ข้อมูลส่วนบุคคล" หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม แต่ไม่รวมถึงข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรมโดยเฉพาะ (มาตรา 6)

"ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล" หมายความว่า บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล (มาตรา 6)

"ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล" หมายความว่า บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งดำเนินการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามคำสั่งหรือในนามของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งดำเนินการดังกล่าวไม่เป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล (มาตรา 6)

คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPC)

พระราชบัญญัติกำหนดให้มี "คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล" ซึ่งประกอบด้วยประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ (ปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม) กรรมการโดยตำแหน่ง 5 คน และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน (มาตรา 8) เลขานุการคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นกรรมการ และเลขานุการ คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่สำคัญดังนี้ (มาตรา 16)

- จัดทำแผนแม่บทการดำเนินงานด้านการส่งเสริมและคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
- ส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานรัฐและเอกชนให้ปฏิบัติตามแผนแม่บท
- กำหนดมาตรการหรือแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
- ออกประกาศหรือระเบียบเพื่อบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้
- กำหนดหลักเกณฑ์การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ส่งหรือโอนไปยังต่างประเทศ
- เสนอแนะการตราหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- ศึกษาและวินิจฉัยปัญหาที่เกิดจากการบังคับใช้
- ส่งเสริมการเรียนรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแก่ประชาชน

สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

พระราชบัญญัตินี้ได้ให้สิทธิที่สำคัญแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ดังนี้

- **สิทธิในการให้ความยินยอมและถอนความยินยอม (มาตรา 19)** ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้ หากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้ให้ความยินยอมไว้ก่อนหรือในขณะนั้น การขอความยินยอมต้องทำโดยชัดแจ้ง เป็นหนังสือหรือผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ และต้องแจ้งวัตถุประสงค์ให้ทราบอย่างชัดเจน เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถถอนความยินยอมได้ง่ายเช่นเดียวกับการให้ความยินยอม

- สิทธิในการเข้าถึงและขอรับสำเนา (มาตรา 30) เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอเข้าถึงและขอรับสำเนาข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน หรือขอให้เปิดเผยถึงการได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลที่ตนไม่ได้ให้ความยินยอม
- สิทธิในการขอรับข้อมูลและถ่ายโอน (มาตรา 31) ในกรณีที่ข้อมูลส่วนบุคคลอยู่ในรูปแบบที่สามารถอ่านหรือใช้งานโดยทั่วไปได้ด้วยเครื่องมือหรืออุปกรณ์อัตโนมัติ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอรับหรือส่งข้อมูลนั้นไปยังผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอื่นได้
- สิทธิในการคัดค้าน (มาตรา 32) เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิคัดค้านการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่ใช้เพื่อการตลาดแบบตรง
- สิทธิในการลบหรือทำลาย (มาตรา 33) เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบ ทำลาย หรือทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถระบุตัวบุคคลได้ ในกรณีที่ข้อมูลหมดความจำเป็น ถอนความยินยอม คัดค้าน หรือถูกเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย
- สิทธิในการระงับการใช้ (มาตรา 34) เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลระงับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลได้ในบางกรณี เช่น อยู่ระหว่างการตรวจสอบหรือข้อมูลที่ต้องลบแต่ขอให้ระงับการใช้แทน
- สิทธิในการแก้ไขให้ถูกต้อง (มาตรา 35) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องดำเนินการให้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นถูกต้อง เป็นปัจจุบัน สมบูรณ์ และไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด

หน้าที่ของผู้ควบคุมและผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล (Data Controller) ต้องเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ได้แจ้งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไว้ (มาตรา 21) และเก็บรวบรวมเท่าที่จำเป็นภายใต้วัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมาย (มาตรา 22)

- ต้องแจ้งรายละเอียดให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบก่อนหรือขณะเก็บรวบรวมข้อมูล รวมถึงวัตถุประสงค์ ประเภทบุคคลหรือหน่วยงานที่อาจถูกเปิดเผย ข้อมูลติดต่อของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล และสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (มาตรา 23)

- ห้ามเก็บรวบรวมข้อมูลอ่อนไหว (Sensitive Data) เช่น เชื้อชาติ ศาสนา สุขภาพ พฤติกรรมทางเพศ โดยไม่ได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้ง เว้นแต่มีข้อยกเว้นตามกฎหมาย (มาตรา 26)
- ห้ามใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอม เว้นแต่มีข้อยกเว้นตามกฎหมาย (มาตรา 27)
- ต้องมีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการสูญหาย เข้าถึง ใช้ เปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยปราศจากอำนาจหรือโดยมิชอบ (มาตรา 37)
- ต้องแจ้งเหตุการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลแก่สำนักงานโดยไม่ชักช้าภายใน 72 ชั่วโมง นับแต่ทราบเหตุ เว้นแต่การละเมิดนั้นไม่มีความเสี่ยงต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล (มาตรา 37 (4))
- ต้องบันทึกรายการกิจกรรมการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและสำนักงานตรวจสอบได้ (มาตรา 39)

ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล (Data Processor):ดำเนินการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามคำสั่งที่ได้รับจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น เว้นแต่คำสั่งนั้นขัดต่อกฎหมาย (มาตรา 40 (1))

- จัดให้มีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่เหมาะสม และแจ้งผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลถึงเหตุการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลที่เกิดขึ้น (มาตรา 40 (2))
- จัดทำและเก็บรักษาบันทึกรายการของกิจกรรมการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล (มาตรา 40 (3))
- หากไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสำหรับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลใด ให้ถือว่าผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสำหรับข้อมูลนั้น (มาตรา 40 วรรคสอง)

เจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (DPO)

ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในกรณีดังต่อไปนี้ (มาตรา 41)

1. เป็นหน่วยงานของรัฐ
2. กิจกรรมหลักต้องตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลหรือระบบอย่างสม่ำเสมอ โดยเหตุที่มีข้อมูลส่วนบุคคลเป็นจำนวนมาก

3. กิจกรรมหลักเป็นการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลอ่อนไหวตามมาตรา 26

DPO มีหน้าที่ให้คำแนะนำ ตรวจสอบการดำเนินการ และประสานงานกับสำนักงาน รวมถึงรักษาความลับของข้อมูลส่วนบุคคล (มาตรา 42)

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

พระราชบัญญัติกำหนดให้มี "สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล" ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศ (มาตรา 43) สำนักงานมีหน้าที่และอำนาจในการปฏิบัติงานวิชาการและงานธุรการให้แก่คณะกรรมการ รวมถึงวิเคราะห์ รับรอง ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 44)

การร้องเรียนและบทลงโทษ

- **การร้องเรียน (มาตรา 73)** เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิร้องเรียนในกรณีที่ถูกควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ
- **คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ (มาตรา 71, 72, 74)** คณะกรรมการจะแต่งตั้งคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาเรื่องร้องเรียน ตรวจสอบการกระทำ โกล่เกลี่ยข้อพิพาท และมีอำนาจสั่งให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลแก้ไขการกระทำหรือระงับความเสียหายได้
- **ความรับผิดทางแพ่ง (มาตรา 77, 78)** ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่ดำเนินการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและทำให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทน โดยไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งให้จ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นได้ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง
- **โทษอาญา (มาตรา 79, 80)** การฝ่าฝืนบางมาตราที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลอ่อนไหว โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นเกิดความเสียหาย หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้ อาจมีโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือนถึง 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 5 แสนบาทถึง 1 ล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากนี้ ผู้ใดล่วงรู้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติและนำไปเปิดเผยแก่ผู้อื่น อาจมีโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 5 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

- โทษทางปกครอง (มาตรา 82-89) มีการกำหนดโทษปรับทางปกครองตั้งแต่ไม่เกิน 5 แสนบาทถึง 5 ล้านบาท สำหรับการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตราต่างๆ ที่กำหนดไว้ คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญมีอำนาจสั่งลงโทษปรับทางปกครอง และอาจสั่งให้แก้ไขหรือตัดเตือนก่อนได้

บทเฉพาะกาล

- ในวาระเริ่มแรก คณะกรรมการจะประกอบด้วยกรรมการตามมาตรา 8 (2), (3) และเลขาธิการ คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นกรรมการและเลขานุการ เพื่อปฏิบัติหน้าที่เท่าที่จำเป็นไปพลางก่อนไม่เกิน 90 วัน (มาตรา 91)
- การจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและแต่งตั้งเลขาธิการให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (มาตรา 92, 93)
- ข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวมไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัติใช้บังคับ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสามารถเก็บรวบรวมและใช้ได้ตามวัตถุประสงค์เดิม แต่ต้องกำหนดวิธีการยกเลิกความยินยอมและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบ (มาตรา 95)
- การดำเนินการออกระเบียบและประกาศตามพระราชบัญญัตินี้ให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปีนับแต่วันที่ใช้บังคับ (มาตรา 96)

สรุปโดยรวม

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายที่มีความครอบคลุมเพื่อปกป้องสิทธิส่วนบุคคลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย โดยกำหนดสิทธิของเจ้าของข้อมูล หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ควบคุมและผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงกลไกการกำกับดูแลและการเยียวยาเมื่อเกิดการละเมิดสิทธิ ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานสากลด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล.

สาระสำคัญโดยสังเขปของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562

จากพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 "ข้อมูลส่วนบุคคล" หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ ไม่ว่าทางตรงหรืออ้อม แต่ไม่รวมถึงข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรม โดยเฉพาะภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิต่าง ๆ ดังนี้

1. สิทธิในการเข้าถึงและขอรับสำเนาข้อมูลส่วนบุคคล

- เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอเข้าถึงและขอรับสำเนาข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้
- หรือขอให้เปิดเผยถึงการได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวที่ตนไม่ได้ให้ความยินยอม
- ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องปฏิบัติตามคำขอนี้โดยไม่ชักช้า แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอ
- อย่างไรก็ตาม ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสามารถปฏิเสธคำขอได้เฉพาะในกรณีที่เป็นการปฏิเสธตามกฎหมายหรือคำสั่งศาล หรือการเข้าถึงข้อมูลจะส่งผลกระทบต่อโอกาสก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น

2. สิทธิในการขอรับหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคล (Data Portability)

- เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอรับข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลได้จัดทำข้อมูลนั้นในรูปแบบที่สามารถอ่านหรือใช้งานโดยทั่วไปได้ด้วยเครื่องมืออัตโนมัติ และสามารถใช้หรือเปิดเผยข้อมูลได้ด้วยวิธีการอัตโนมัติ
- รวมถึงมีสิทธิขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลในรูปแบบดังกล่าวไปยังผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอื่นได้โดยอัตโนมัติ
- หรือขอรับข้อมูลส่วนบุคคลที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่งหรือโอนไปยังผู้ควบคุมข้อมูลอื่นโดยตรง เว้นแต่สภาพทางเทคนิคไม่สามารถทำได้
- สิทธินี้ใช้กับข้อมูลที่ได้รับ ความยินยอมในการเก็บรวบรวม หรือข้อมูลที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องขอความยินยอมตามมาตรา 24 (3) หรือข้อมูลอื่นที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

3. สิทธิในการคัดค้านการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

- เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิคัดค้านการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนเมื่อใดก็ได้
- โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ข้อมูลถูกเก็บรวบรวมโดยได้รับการยกเว้นไม่ต้องขอความยินยอมเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมาย (เว้นแต่ผู้ควบคุมข้อมูลพิสูจน์เหตุอันชอบด้วยกฎหมายที่สำคัญกว่า หรือเพื่อก่อตั้งสิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย)
- หรือเพื่อวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการตลาดแบบตรง
- หรือเพื่อวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หรือสถิติ (เว้นแต่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะของผู้ควบคุมข้อมูล)
- หากเจ้าของข้อมูลคัดค้าน ผู้ควบคุมข้อมูลไม่สามารถเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลนั้นต่อไปได้

4. สิทธิในการขอให้ลบหรือทำลาย หรือทำให้ข้อมูลเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถระบุตัวบุคคลได้

- เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลาย หรือทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถระบุตัวบุคคลได้ ในกรณีต่อไปนี้:
 - เมื่อข้อมูลส่วนบุคคลหมดความจำเป็นในการเก็บรักษาไว้ตามวัตถุประสงค์
 - เมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลถอนความยินยอม และผู้ควบคุมข้อมูลไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะเก็บรักษาข้อมูลนั้นได้ต่อไป
 - เมื่อเจ้าของข้อมูลคัดค้านการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูล และผู้ควบคุมข้อมูลไม่สามารถปฏิเสธคำขอได้
 - เมื่อข้อมูลส่วนบุคคลถูกเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย
- อย่างไรก็ตาม มีข้อยกเว้นบางประการ เช่น การเก็บรักษาไว้เพื่อใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือเพื่อก่อตั้งสิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย
- หากผู้ควบคุมข้อมูลปฏิเสธการดำเนินการ เจ้าของข้อมูลมีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ

5. สิทธิในการขอให้ระงับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล

- เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลระงับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลได้ ในกรณีดังต่อไปนี้:
 - เมื่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอยู่ระหว่างการตรวจสอบตามที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอให้ดำเนินการ
 - เมื่อเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่ต้องลบหรือทำลาย แต่เจ้าของข้อมูลขอให้ระงับการใช้แทน
 - เมื่อข้อมูลส่วนบุคคลหมดความจำเป็นในการเก็บรักษา แต่เจ้าของข้อมูลมีความจำเป็นต้องขอให้เก็บรักษาไว้เพื่อใช้ในการก่อตั้งสิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย
 - เมื่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอยู่ระหว่างการพิสูจน์เพื่อปฏิเสธการคัดค้านของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล
- หากผู้ควบคุมข้อมูลไม่ดำเนินการ เจ้าของข้อมูลมีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ

6. สิทธิในการขอให้ข้อมูลส่วนบุคคลถูกต้อง เป็นปัจจุบัน สมบูรณ์ และไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด

- แม้ว่ามาตรา 35 จะระบุว่าเป็นหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่ต้องดำเนินการให้ข้อมูลถูกต้อง เป็นปัจจุบัน สมบูรณ์ และไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด
- แต่มาตรา 36 ได้ระบุเพิ่มเติมว่า หากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลดำเนินการตามมาตรา 35 และผู้ควบคุมข้อมูลไม่ดำเนินการตามคำร้องขอ ผู้ควบคุมข้อมูลต้องบันทึกคำร้องขอพร้อมเหตุผลไว้ ซึ่งหมายความว่าเจ้าของข้อมูลมีสิทธิที่จะขอแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องได้

สิทธิเหล่านี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีอำนาจควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองอย่างแท้จริง และเพื่อให้มีการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพหากสิทธิเหล่านั้นถูกละเมิด

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มีผลบังคับใช้และมีข้อยกเว้นสำหรับข้อมูลส่วนบุคคลดังนี้

ผลบังคับใช้ของกฎหมาย

- วันที่ส่วนใหญ่ของพระราชบัญญัติมีผลบังคับใช้ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป โดยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม

พ.ศ. 2562 ดังนั้น กฎหมายส่วนใหญ่จึงมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 เป็นต้นไป

- ส่วนที่มีผลบังคับใช้ล่าช้า บทบัญญัติในหมวด 2 (การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล), หมวด 3 (สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล) หมวด 5 (การร้องเรียน) หมวด 6 (ความรับผิดชอบทางแพ่ง) หมวด 7 (บทกำหนดโทษ) และความในมาตรา 95 และมาตรา 96 ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป ซึ่งหมายถึงส่วนเหล่านี้จะเริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2563 เป็นต้นไป

ข้อยกเว้นสำหรับข้อมูลส่วนบุคคลประเภทใด

1. ข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรมโดยเฉพาะ ไม่ถือเป็น "ข้อมูลส่วนบุคคล" ภายใต้พระราชบัญญัตินี้
2. กิจกรรมหรือหน่วยงานที่พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับ (ซึ่งหมายถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกประมวลผลในบริบทเหล่านี้จะไม่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายฉบับนี้)
 - การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลเพื่อ ประโยชน์ส่วนตนหรือเพื่อกิจกรรมในครอบครัว ของบุคคลนั้นเท่านั้น [6(1)]
 - การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการรักษา ความมั่นคงของรัฐ (รวมถึงความมั่นคงทางการคลัง), การรักษา ความปลอดภัยของประชาชน, การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, นิติวิทยาศาสตร์ หรือการรักษา ความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ [6(2)]
 - บุคคลหรือนิติบุคคลที่ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวมไว้เฉพาะเพื่อกิจการ สื่อมวลชน งานศิลปกรรม หรืองานวรรณกรรม อันเป็นไปตามจริยธรรมแห่งการประกอบวิชาชีพ หรือเป็นประโยชน์สาธารณะเท่านั้น [6(3)]
 - สถาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการที่ตั้งโดยสภาดังกล่าว ซึ่งเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจ [7(4)]
 - การพิจารณา พินิจคดีของศาล และการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาคดี การบังคับคดี และการวางทรัพย์ รวมทั้งการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา [7(5)]
 - การดำเนินการกับข้อมูลของ บริษัทข้อมูลเครดิต และสมาชิกตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต [7(6)]

- นอกจากนี้ อาจมีการยกเว้นทั้งหมดหรือบางส่วนโดย พระราชกฤษฎีกา เพื่อประโยชน์ สาธารณะอื่นใด

3. ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว (Sensitive Personal Data) พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนด ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว ไว้โดยเฉพาะ ซึ่งต้องได้รับความคุ้มครองที่เข้มงวดกว่าข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป โดยหลักการคือ ห้ามมิให้เก็บรวบรวม ข้อมูลประเภทนี้โดยไม่ได้รับ ความยินยอมโดย ชัดแจ้ง จากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลที่มีความอ่อนไหว ได้แก่

- เชื้อชาติ
- เผ่าพันธุ์
- ความคิดเห็นทางการเมือง
- ความเชื่อในลัทธิ ศาสนา หรือปรัชญา
- พฤติกรรมทางเพศ
- ประวัติอาชญากรรม
- ข้อมูลสุขภาพ
- ความพิการ
- ข้อมูลสหภาพแรงงาน
- ข้อมูลพันธุกรรม
- ข้อมูลชีวภาพ (เช่น ข้อมูลภาพจำลองใบหน้า, ข้อมูลจำลองม่านตา, ข้อมูลจำลองลายนิ้วมือ)
- ข้อมูลอื่นใดซึ่งกระทบต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในทำนองเดียวกัน ตามที่คณะกรรมการ ประกาศกำหนด

ข้อยกเว้นที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอม โดยชัดแจ้ง มีดังนี้

- เพื่อป้องกันหรือระงับ อันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพ ของบุคคล (ในกรณีที่เจ้าของ ข้อมูลไม่สามารถให้ความยินยอมได้) [42(1)]

- เป็นการดำเนินกิจกรรมโดยชอบด้วยกฎหมายของ มูลนิธิ สมาคม หรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร ที่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการเมือง ศาสนา ปรัชญา หรือสหภาพแรงงาน (สำหรับสมาชิก ผู้เคยเป็นสมาชิก หรือผู้ติดต่อสมัคร โดยไม่ได้เปิดเผยข้อมูลออกภายนอกองค์กร) [42(2)]
- เป็นข้อมูลที่ **เปิดเผยต่อสาธารณะ** ด้วยความยินยอมโดยชัดแจ้งของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล [43(3)]
- เป็นความจำเป็นเพื่อ **การก่อตั้งสิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย** การปฏิบัติตามหรือการใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย หรือการยกขึ้นต่อสู้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย [43(4)]
- เป็นความจำเป็นในการปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เกี่ยวกับ:
 - **เวชศาสตร์ป้องกันหรืออาชีวเวชศาสตร์** การวินิจฉัยโรคทางการแพทย์ การบริการด้านสุขภาพหรือสังคม การรักษาทางการแพทย์ หรือการจัดการด้านสุขภาพ [43(5ก)]
 - **ประโยชน์สาธารณะด้านการสาธารณสุข** เช่น การป้องกันด้านสุขภาพจากโรคติดต่ออันตราย หรือการควบคุมมาตรฐานหรือคุณภาพของยา เวชภัณฑ์ [44(5ข)]
 - **การคุ้มครองแรงงาน การประกันสังคม** หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล หรือการคุ้มครองทางสังคม [44(5ค)]
 - **การศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หรือสถิติ** หรือประโยชน์สาธารณะอื่น (เท่าที่จำเป็นและมีมาตรการคุ้มครอง) [45(5ง)]
 - **ประโยชน์สาธารณะที่สำคัญ** (โดยมีมาตรการคุ้มครองที่เหมาะสม) [45(5จ)]
- ในกรณีที่เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับประวัติอาชญากรรม ต้องกระทำภายใต้การควบคุมของหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมาย หรือมีมาตรการคุ้มครองข้อมูลตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ผู้ที่รับผิดชอบข้อมูลส่วนบุคคลหลักๆ คือ **ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล** และ **ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล**

1. **ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล (Data Controller)** หมายถึง บุคคลหรือนิติบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่และความรับผิดชอบหลายประการ เช่น

- ต้องเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก่อน หรือในขณะนั้น เว้นแต่กฎหมายจะบัญญัติให้กระทำได้
- ต้องแจ้งวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลให้เจ้าของข้อมูลทราบ
- ต้องจัดให้มีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการสูญหาย การเข้าถึง การใช้ การเปลี่ยนแปลง การแก้ไข หรือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยปราศจากอำนาจหรือโดยมิชอบ
- ต้องแจ้งเหตุการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลแก่สำนักงานโดยไม่ชักช้าภายใน 72 ชั่วโมง หากมีความเสี่ยงที่จะมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล และแจ้งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลด้วยหากมีความเสี่ยงสูง

2. **ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล (Data Processor)** หมายถึง บุคคลหรือนิติบุคคลที่ดำเนินการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามคำสั่งหรือในนามของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล โดยบุคคลหรือนิติบุคคลนั้นไม่เป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่และความรับผิดชอบ เช่น

- ต้องดำเนินการตามคำสั่งที่ได้รับจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น เว้นแต่คำสั่งนั้นขัดต่อกฎหมาย
- ต้องจัดให้มีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่เหมาะสม และแจ้งให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทราบถึงเหตุการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลที่เกิดขึ้น
- หากผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลไม่ปฏิบัติตามคำสั่งสำหรับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลใดๆ ก็ตาม จะถือว่าผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสำหรับการดำเนินการนั้น

นอกจากนี้ ยังมี **เจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Data Protection Officer)** ที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลต้องจัดให้มีในบางกรณี เพื่อให้คำแนะนำ ตรวจสอบการดำเนินการ และประสานงานกับสำนักงาน

โดยสรุปแล้ว **ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล** มีบทบาทหลักในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการข้อมูล ในขณะที่ **ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล** มีหน้าที่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ภายใต้ความรับผิดชอบของตนเองด้วย

กลไกการกำกับดูแลและการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มีองค์ประกอบหลักดังต่อไปนี้

1. คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPC)

- **องค์ประกอบ** คณะกรรมการประกอบด้วยประธานกรรมการที่สรรหาจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ รวมถึงด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล, ปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเป็นรองประธานกรรมการ, กรรมการโดยตำแหน่ง 5 คน (ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และอัยการสูงสุด) และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีก 9 คนที่สรรหาจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเช่นกัน
- **หน้าที่และอำนาจ**
 - จัดทำแผนแม่บทการดำเนินงานด้านการส่งเสริมและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
 - กำหนดมาตรการหรือแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
 - ออกประกาศหรือระเบียบเพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ เช่น หลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ส่งหรือโอนไปยังต่างประเทศ
 - เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีให้มีการตราหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
 - ให้คำแนะนำและคำปรึกษาเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
 - ติความและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาที่เกิดจากการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้
 - ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้และการวิจัยเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
 - มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติงานตามที่มอบหมาย

2. สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

- สถานะและวัตถุประสงค์ เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศ
- หน้าที่และอำนาจ
 - ปฏิบัติงานวิชาการและธุรการให้แก่คณะกรรมการและคณะกรรมการชุดอื่นที่เกี่ยวข้อง
 - จัดทำร่างแผนแม่บทและมาตรการแก้ไขปัญหา
 - ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี
 - วิเคราะห์และรับรองความสอดคล้องตามมาตรฐานเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงตรวจสอบและรับรองนโยบายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสำหรับการโอนข้อมูลไปต่างประเทศ
 - ให้คำปรึกษาและเป็นศูนย์กลางในการให้บริการทางวิชาการและเผยแพร่ความรู้
 - กำหนดหลักสูตรและฝึกอบรมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง
 - ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้
- เลขาธิการ เป็นผู้บริหารกิจการของสำนักงาน มีหน้าที่บริหารงานของสำนักงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ และเป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้าง
- คณะกรรมการกำกับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มีหน้าที่กำหนดนโยบายการบริหารงานและอนุมัติแผนการดำเนินงานและงบประมาณของสำนักงาน รวมถึงควบคุมการบริหารงานและประเมินผลการดำเนินการของสำนักงานและเลขาธิการ

3. คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ

- การแต่งตั้ง คณะกรรมการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญขึ้นหนึ่งคณะหรือหลายคณะตามความเชี่ยวชาญ
- หน้าที่และอำนาจ

- พิจารณาเรื่องร้องเรียนตามพระราชบัญญัตินี้
- ตรวจสอบการกระทำของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่ก่อให้เกิดความเสียหาย
- โกล่เกลี่ยข้อพิพาทเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล
- มีอำนาจสั่งให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลปฏิบัติ หรือแก้ไขการกระทำของตนให้ถูกต้อง หรือสั่งห้ามการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหาย
- มีอำนาจสั่งลงโทษปรับทางปกครอง

4. พนักงานเจ้าหน้าที่

- การแต่งตั้ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้และมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่
- หน้าที่และอำนาจ
 - มีหนังสือแจ้งให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้ใดมาให้ข้อมูลหรือส่งเอกสารหลักฐาน
 - ตรวจสอบและรวบรวมข้อเท็จจริง แล้วรายงานต่อคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญในกรณีที่มีการกระทำผิดหรือทำให้เกิดความเสียหาย
 - สามารถยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขออนุญาตเข้าไปในสถานที่ของผู้กระทำผิดเพื่อตรวจสอบและรวบรวมข้อเท็จจริง ยึดหรืออายัดเอกสารหลักฐาน

5. สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและการร้องเรียน

- สิทธิของเจ้าของข้อมูล เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิหลายประการ เช่น สิทธิเข้าถึงและขอรับสำเนาข้อมูล, สิทธิขอรับหรือโอนข้อมูล, สิทธิคัดค้านการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผย, สิทธิขอให้ลบหรือทำลาย หรือทำให้ข้อมูลเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้, สิทธิขอให้ระงับการใช้ข้อมูล, และสิทธิขอให้แก้ไขข้อมูลให้ถูกต้อง
- การร้องเรียน เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิร้องเรียนในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงลูกจ้างหรือผู้รับจ้าง ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม

พระราชบัญญัตินี้. คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญจะพิจารณาเรื่องร้องเรียน และอาจดำเนินการไกล่เกลี่ยหรือออกคำสั่งได้

6. บทกำหนดโทษ

- **ความรับผิดทางแพ่ง** ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายในการป้องกันหรือระงับความเสียหาย. ศาลมีอำนาจสั่งให้จ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นได้ไม่เกินสองเท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง
- **โทษอาญา** กำหนดโทษจำคุกและ/หรือปรับสำหรับการกระทำผิดที่ร้ายแรง เช่น การฝ่าฝืน มาตรา 27 หรือมาตรา 28 ที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 26 โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นเสียหาย เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย. รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ล่วงรู้จากการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ
- **โทษทางปกครอง** กำหนดโทษปรับทางปกครองสำหรับกรณีที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติบางมาตรา เช่น ไม่ปฏิบัติตามมาตรา 23 (การแจ้งรายละเอียดการเก็บรวบรวมข้อมูล), มาตรา 21 (การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลโดยผิดวัตถุประสงค์), มาตรา 26 (การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลที่อ่อนไหว) โดยมีอัตราโทษปรับสูงสุดถึงห้าล้านบาท. คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญมีอำนาจสั่งลงโทษปรับทางปกครองได้

กลไกเหล่านี้ทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพและมีมาตรการเยียวยาเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจากการถูกละเมิดสิทธิ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิร้องเรียนในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงลูกจ้างหรือผู้รับจ้างของบุคคลเหล่านั้น ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้

การร้องเรียนดังกล่าวจะต้องทำต่อ **คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ** ซึ่งเป็นคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญมีหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตามพระราชบัญญัตินี้ สำหรับหลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นคำร้องเรียน การไม่รับเรื่อง การยุติเรื่อง

การพิจารณา และระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องเรียนนั้น ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจะประกาศกำหนด

นอกจากนี้ ในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ดำเนินการลบ ทำลาย หรือทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถระบุตัวบุคคลได้ตามคำขอของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือไม่ดำเนินการระงับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก็มีสิทธิร้องเรียนต่อ **คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ** เพื่อสั่งให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการได้

คู่มือทบทวนความเข้าใจ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (PDPA)

คำนำ

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (PDPA) เป็นกฎหมายสำคัญที่มีจุดประสงค์เพื่อปกป้องสิทธิส่วนบุคคลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย คู่มือนี้จะช่วยทบทวนความเข้าใจในสาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ โดยครอบคลุมถึงบทนำ ขอบเขต คำนิยาม หน่วยงานกำกับดูแล สิทธิของเจ้าของข้อมูล หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ควบคุมและผู้ประมวลผลข้อมูล รวมถึงบทลงโทษต่าง ๆ

หัวข้อสำคัญสำหรับการทบทวน

1. บทนำและวัตถุประสงค์ของ PDPA

- **วันที่มีผลบังคับใช้** วันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 (ประกาศใช้) และมีผลบังคับใช้ส่วนใหญ่เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันประกาศ (มาตรา 2)
- **วัตถุประสงค์หลัก** เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ กลไก หรือมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นหลักการทั่วไป และเพื่อเยียวยาเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจากการถูกละเมิดสิทธิ
- **เหตุผล** ป้องกันการล่วงละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวเป็นส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเพิ่มขึ้นจากการพัฒนาของเทคโนโลยี (หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติ)
- **การจำกัดสิทธิและเสรีภาพ** อาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 26, 32, 33 และ 37

2. ขอบเขตการบังคับใช้และการยกเว้น

- **หลักการทั่วไป** ใช้บังคับกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งอยู่ในราชอาณาจักร ไม่ว่าจะกระทำในหรือนอกราชอาณาจักรก็ตาม (มาตรา 5)
- **ขอบเขตสำหรับหน่วยงานนอกราชอาณาจักร (Extra-territorial scope)** ใช้บังคับกับหน่วยงานนอกราชอาณาจักรหากกิจกรรมเกี่ยวข้องกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในราชอาณาจักร โดยเฉพาะ
 - การเสนอสินค้าหรือบริการแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในราชอาณาจักร
 - การเฝ้าติดตามพฤติกรรมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นในราชอาณาจักร
- **ข้อยกเว้น** สถานการณ์ที่ PDPA ไม่ใช้บังคับ (มาตรา 4) เช่น
 - เพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือกิจกรรมในครอบครัว
 - หน่วยงานรัฐเพื่อความมั่นคงของรัฐ (รวมถึงการเงิน) ความปลอดภัยของประชาชน ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน นิติวิทยาศาสตร์ หรือความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์
 - กิจกรรมสื่อมวลชน งานศิลปกรรม หรืองานวรรณกรรม
 - สถาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการ
 - การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
 - บริษัทข้อมูลเครดิตตามกฎหมายเฉพาะ
- **ข้อกำหนดสำหรับผู้ได้รับการยกเว้น:** ต้องจัดให้มีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรฐานด้วย (มาตรา 4 วรรคท้าย)

3. คำนิยามที่สำคัญ

- **ข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data)** ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่ทำให้ระบุตัวบุคคลนั้นได้ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม แต่ไม่รวมถึงข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรม (มาตรา 6)
- **ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล (Data Controller)** บุคคลหรือนิติบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล (มาตรา 6)

- **ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล (Data Processor)** บุคคลหรือนิติบุคคลที่ดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลตามคำสั่งหรือในนามของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล โดยไม่ใช่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเอง (มาตรา 6)
- **ข้อมูลอ่อนไหว (Sensitive Personal Data)** ข้อมูลเกี่ยวกับเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อในลัทธิ ศาสนา ประชญา พฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรม ข้อมูลสุขภาพ ความพิการ ข้อมูลสหภาพแรงงาน ข้อมูลพันธุกรรม ข้อมูลชีวภาพ หรือข้อมูลอื่นที่กระทบต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในทำนองเดียวกัน (มาตรา 26)

4. คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPC)

- **องค์ประกอบ** ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ (ปลัดกระทรวงดิจิทัลฯ) กรรมการโดยตำแหน่ง 5 คน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน และเลขาธิการเป็นกรรมการและเลขานุการ (มาตรา 8)
- **หน้าที่และอำนาจ** (มาตรา 16)
- จัดทำแผนแม่บทและส่งเสริมการปฏิบัติตาม
- กำหนดมาตรการ/แนวทางและออกประกาศ/ระเบียบ
- กำหนดหลักเกณฑ์การโอนข้อมูลไปต่างประเทศ
- เสนอแนะการตราหรือปรับปรุงกฎหมาย
- ศึกษาและวินิจฉัยปัญหาการบังคับใช้
- ส่งเสริมการเรียนรู้แก่ประชาชน

5. สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (Data Subject Rights)

- **สิทธิในการให้ความยินยอมและถอนความยินยอม** การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยต้องได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้ง แจ้งวัตถุประสงค์ และสามารถถอนความยินยอมได้ง่าย (มาตรา 19)
- **สิทธิในการเข้าถึงและขอรับสำเนา** ขอเข้าถึง/รับสำเนาข้อมูลของตน หรือขอให้เปิดเผยการได้มาซึ่งข้อมูลที่ไม่ได้รับความยินยอม (มาตรา 30)
- **สิทธิในการขอรับข้อมูลและถ่ายโอน** ขอรับ/โอนข้อมูลในรูปแบบที่สามารถใช้งานโดยอัตโนมัติ (มาตรา 31)

- สิทธิในการคัดค้าน คัดค้านการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูล (โดยเฉพาะการตลาดแบบตรง) (มาตรา 32)
- สิทธิในการลบหรือทำลาย ขอให้ลบ/ทำลาย/ทำให้ไม่สามารถระบุตัวบุคคลได้ เมื่อหมดความจำเป็น ถอนความยินยอม คัดค้าน หรือข้อมูลถูกใช้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (มาตรา 33)
- สิทธิในการระงับการใช้ ขอให้ระงับการใช้ข้อมูลในบางกรณี (มาตรา 34)
- สิทธิในการแก้ไขให้ถูกต้อง ผู้ควบคุมข้อมูลต้องดำเนินการให้ข้อมูลถูกต้อง เป็นปัจจุบัน สมบูรณ์ และไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด (มาตรา 35)

6. หน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล (Data Controller) และผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล (Data Processor)

- ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่แจ้งไว้และเท่าที่จำเป็น (มาตรา 21, 22)
- แจ้งรายละเอียดแก่เจ้าของข้อมูลก่อนหรือขณะเก็บรวบรวม (มาตรา 23)
- ห้ามเก็บรวบรวมข้อมูลอ่อนไหวโดยไม่ได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้ง เว้นแต่มีข้อยกเว้น (มาตรา 26)
- ห้ามใช้หรือเปิดเผยข้อมูลโดยไม่ได้รับความยินยอม เว้นแต่มีข้อยกเว้น (มาตรา 27)
- ต้องมีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูล (มาตรา 37 (1))
- แจ้งเหตุการละเมิดข้อมูลแก่สำนักงานภายใน 72 ชั่วโมง (มาตรา 37 (4))
- จัดให้มีระบบตรวจสอบเพื่อลบหรือทำลายข้อมูลเมื่อพ้นระยะเวลา/หมดความจำเป็น (มาตรา 37 (3))
- บันทึกการกิจกรรมการประมวลผลข้อมูล (มาตรา 39)
- ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ดำเนินการตามคำสั่งของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น (มาตรา 40 (1))
- จัดให้มีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยและแจ้งเหตุการละเมิดแก่ผู้ควบคุมข้อมูล (มาตรา 40 (2))
- จัดทำและเก็บรักษาบันทึกการกิจกรรมการประมวลผล (มาตรา 40 (3))
- หากไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ให้ถือเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสำหรับข้อมูลนั้น (มาตรา 40 วรรคสอง)

7. เจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Data Protection Officer - DPO)

- การแต่งตั้ง ผู้ควบคุมและผู้ประมวลผลต้องมี DPO ในกรณีที่
- เป็นหน่วยงานของรัฐ
- กิจกรรมหลักต้องตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลหรือระบบอย่างสม่ำเสมอโดยมีข้อมูลจำนวนมาก
- กิจกรรมหลักเป็นการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลอ่อนไหว (มาตรา 41)
- หน้าที่ ให้คำแนะนำ ตรวจสอบการดำเนินการ ประสานงานกับสำนักงาน และรักษาความลับ (มาตรา 42)

8. สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

- สถานะ หน่วยงานของรัฐ มีฐานะเป็นนิติบุคคล (มาตรา 43)
- วัตถุประสงค์ คุ้มครอง ส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศ (มาตรา 43)
- หน้าที่และอำนาจ ปฏิบัติงานวิชาการและธุรการให้แก่คณะกรรมการ วิเคราะห์ รับรอง ติดตาม ประเมินผล ให้คำปรึกษา และเผยแพร่ความรู้ (มาตรา 44)

9. การร้องเรียนและบทลงโทษ

- การร้องเรียน เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิร้องเรียนเมื่อมีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม PDPA (มาตรา 73)
- คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ: พิจารณาเรื่องร้องเรียน, ตรวจสอบ, ไกล่เกลี่ย, และมีอำนาจออกคำสั่งให้แก้ไขหรือระงับความเสียหาย (มาตรา 71, 72, 74)
- ความรับผิดทางแพ่ง ผู้กระทำความผิดต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทน และศาลอาจสั่งให้จ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษเพิ่มเติมไม่เกินสองเท่า (มาตรา 77, 78)
- โทษอาญา จำคุกไม่เกิน 6 เดือนถึง 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 5 แสนบาทถึง 1 ล้านบาท สำหรับการกระทำที่เกี่ยวกับข้อมูลอ่อนไหวเพื่อแสวงหาประโยชน์ หรือการเปิดเผยข้อมูลโดยมิชอบ (มาตรา 79, 80)

- **โทษทางปกครอง** ปรับทางปกครองตั้งแต่ไม่เกิน 5 แสนบาทถึง 5 ล้านบาท สำหรับการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตราต่างๆ (มาตรา 82-89) โดยคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญมีอำนาจสั่งลงโทษและอาจสั่งให้แก้ไขหรือตัดเตือนก่อนได้

10. บทเฉพาะกาล

- การจัดตั้งคณะกรรมการ สำนักงาน และ DPO ในระยะแรก (มาตรา 91, 92, 93)
- การใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวบรวมไว้ก่อน PDPA มีผลบังคับใช้ สามารถใช้ตามวัตถุประสงค์เดิมได้ แต่ต้องมีช่องทางให้เจ้าของข้อมูลยกเลิกความยินยอมได้ง่าย (มาตรา 95)
- การออกระเบียบและประกาศต้องแล้วเสร็จภายใน 1 ปี (มาตรา 96)

อภิธานศัพท์คำสำคัญ (Glossary of Key Terms)

- **พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (PDPA)** กฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์ กลไก และมาตรการเพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย
- **ข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data)** ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม แต่ไม่รวมถึงข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรมโดยเฉพาะ
- **ข้อมูลอ่อนไหว (Sensitive Personal Data)** ข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อในลัทธิ ศาสนาหรือปรัชญา พฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรม ข้อมูลสุขภาพ ความพิการ ข้อมูลสหภาพแรงงาน ข้อมูลพันธุกรรม ข้อมูลชีวภาพ หรือข้อมูลอื่นใดซึ่งกระทบต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลในทำนองเดียวกัน
- **เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (Data Subject)** บุคคลที่ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเกี่ยวข้องด้วย
- **ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล (Data Controller)** บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล
- **ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล (Data Processor)** บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งดำเนินการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามคำสั่งหรือในนามของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล โดยที่บุคคลหรือนิติบุคคลดังกล่าวไม่เป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล
- **ความยินยอม (Consent)** การแสดงเจตนาโดยชัดแจ้ง เป็นหนังสือหรือผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสามารถเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลได้

- **คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data Protection Committee - PDPC)** คณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นตาม PDPA เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบาย ออกระเบียบ ตีความ และวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
- **สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPC Office)** หน่วยงานของรัฐที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ทำหน้าที่เป็นหน่วยธุรการและปฏิบัติงานวิชาการให้แก่คณะกรรมการ รวมถึงส่งเสริมและสนับสนุนการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
- **เจ้าหน้าที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Data Protection Officer - DPO)** บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้คำแนะนำ ตรวจสอบการดำเนินการ และประสานงานกับสำนักงานเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
- **การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล (Collection)** การได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด
- **การใช้ข้อมูลส่วนบุคคล (Use)** การดำเนินการใดๆ กับข้อมูลส่วนบุคคล
- **การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล (Disclosure)** การทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลปรากฏหรือเข้าถึงได้โดยบุคคลอื่น
- **มาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัย (Security Measures)** มาตรการที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการสูญหาย เข้าถึง ใช้ เปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยปราศจากอำนาจหรือโดยมิชอบ
- **การโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปต่างประเทศ (Cross-border Data Transfer)** การส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศปลายทางหรือองค์การระหว่างประเทศที่อยู่นอกราชอาณาจักร
- **ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการลงโทษ (Punitive Damages)** ค่าเสียหายที่ศาลอาจสั่งให้จ่ายเพิ่มขึ้นจากค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง ไม่เกินสองเท่า เพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิด
- **บทเฉพาะกาล (Transitional Provisions)** บทบัญญัติที่กำหนดการดำเนินการในช่วงเปลี่ยนผ่านหลังจากกฎหมายมีผลบังคับใช้ เช่น การจัดการกับข้อมูลที่เก็บไว้ก่อน PDPA มีผลบังคับใช้

